

HRVATSKI VOJNIK

Broj 536 • 6. listopada 2017. • Izlazi od 1991. • www.hrvatski-vojnik.hr

CIJENA 10 KUNA

**SVEĆANU PRISEGУ
POLOŽILO 108
KADETGINJA I
KADETA**

**MARIJA BISTRICA
JUBILARNO 25.
VOJNO-REDARSTVENO
HODOČAŠĆE**

POLIGON
"EUGEN KVATERNIK"

VJEŽBA UDAR 17

NATJECANJE NAJBOLJIH TENKOVSKIH
I OKLOPNO-MEHANIZIRANIH POSADA

SUDAR TITANA

EUR 2,10
CAD 3,00
AUD 3,30
USA 2,00
CHF 3,50
SLO EUR 1,80
SEK 17,00
NOK 17,00
DKK 15,50
GBP 1,30

ISSN 1330 - 500X PRINTED IN CROATIA 0 4 0 1 7
9 771336500003

RUMUNJSKA OJAČAVA PZO

Rumunjska državna novinska agencija ActMedia prenijela je 28. rujna izjavu ministra obrane Mihai-Viorela Fifora u kojoj navodi da će njegova zemlja do kraja godine kupiti prvi PZO dugo-dometni raketni sustav Patriot. [str. 28]

NATJECANJE NAJBOLJIH TENKOVSKIH I OKLOPNO-MEHANIZIRANIH POSADA - SUDAR TITANA

Gardijska oklopno-mehanizirana brigada organizirala je povodom obilježavanja Dana oklopništva natjecanje najboljih tenkovskih i oklopno-mehaniziranih posada. Ukupno je sudjelovalo trinaest posada, sedam oklopno-mehaniziranih i šest tenkovskih. Iz gustog dima koji suklja iz oklopljenih tvrđava, moćnog huka i buke motora, usredotočenih vojnika koji djeluju poput jednog tijela, putova izbrazdanih čeličnim gusjenicama, stigli su pobjednici, prvi među najboljima... [str. 16]

STIŽE NOVI GOPRO

GoPro još uvjek drži čelno mjesto kad su u pitanju akcijske kamere iako je konkurenčija sve jača, kvalitetnija i, što je mnogima presudno – jeftinija. Ipak, GoPro ide dalje pa je najavljen da stiže novi model njegove najpopularnije i najkvalitetnije akcijske kamere. [str. 51]

BROJ 536 2017

SADRŽAJ

DOGADAJI

HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE
Svečanu prisagu položilo 108 kadetkinja i kadeta [4]

MUZEJ GRADA ZAGREBA
Memorijalni centar raketiranja Zagreba [12]

MARIJA BISTRICA
Jubilarno 25. vojno-redarstveno hodočašće [14]

OBLJETNICA
Obilježena 26. obljetnica oslobađanja Varaždina i Dan branitelja Varaždinske županije [27]

MORH I OSRH

POLIGON "EUGEN KVATERNIK"
Udar 17 [8]

PROTUPOŽARNA ESKADRILA
"Bravo Air Tractor, bravoooo majstore, pun pogodak!!!" [19]

OSRH
Spavat ćemo kad pomognemo ljudima [22]

OSRH
Najbolji vojnik i dočasnik lipnja i srpnja 2017. [24]

Naslovnicu snimio Tomislav BRANDT

VOJNA TEHNIKA

NOVOSTI
Zamjena za argentinske Tucanose [28]

"Hobart" u operativnoj uporabi [29]
Porinut četvrti brod klase Viana do Castelo [30]

KOPNENA VOJSKA
Traži se: novo oklopno vozilo [31]

RATNO ZRAKOPLOVSTVO
Igrači pete generacije [36]

VOJNA POVIJEST
Prvi svjetski rat: Američke ekspedicijске snage u Europi [42]

www.hrvatski-vojnik.hr

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)
Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2017.
Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

Pratite nas i na
društvenim mrežama

 HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE

SVEČANU PRISEGU 108 KA

Jelena JAKŠIĆ, snimio Mladen ČOBANOVIĆ

POLOŽILO DETGINJA I KADETA

“ČESTITAM SVIM KADETKINJAMA I KADETIMA OVAJ POSEBAN DAN I SIGURNA SAM KAKO ĆETE NAKON POLAGANJA OVE SVEČANE PRISEGE I DALJE DOKAZIVATI SVOJE VJERNO I ČASNO SLUŽENJE DOMOVINI. NEKA VAM USPOMENA NA SVE ONE KOJI SU SVOJE ŽIVOTE POLOŽILI ZA LIJEPU NAŠU BUDE MOTIV ZA PRIHVAĆANJE SVAKOG NOVOG IZAZOVA I IZVRŠENJA SVAKE ZADAĆE KOJA SE PRED VAS POSTAVI. PRIHVATITE SVE ZADATKE KAO NAGRADU JER VAS SVAKI OD NJIH VODI PREMA NAPRETKU. VI STE JAMCI SIGURNOSTI I STABILNOSTI...” KAZALA JE PREDSJEDNICA RH KOLINDA GRABAR-KITAROVIĆ

Svečana prsega 15. naraštaja kadeta Oružanih snaga Republike Hrvatske i svečano obilježavanje početka akademske godine 2017./2018. održano je 22. rujna na Hrvatskom vojnem učilištu "Dr. Franjo Tuđman". Svečanosti su nazočili predsjednica Republike Hrvatske i vrhovna zapovjednica Oružanih snaga RH Kolinda Grabar-Kitarović, izaslanik predsjednika Vlade potpredsjednik Vlade RH i ministar obrane Damir Krstičević, načelnik Glavnog stožera OSRH, general zbora Mirko Šundov, zamjenik načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga RH general-pukovnik Drago Matanović i drugi visoki uzvanici, kao i obitelji kadeta te obitelji heroja Domovinskog rata Blage Zadre i Predraga Matanovića. Svečanu prsegu položilo je 108 kadetkinja i kadeta 15. naraštaja od kojih je 98 kadeta 4. naraštaja siveučilišnih studijskih programa

Vojno inženjerstvo i Vojno vođenje i upravljanje, te deset kadeta za zvanje vojni pilot. Među njima je i šest stranih kadeta, iz Bosne i Hercegovine, Kosova, Makedonije i Crne Gore koji ne polažu prsegu. Svi navedeni programi odnose se na preddiplomske sveučilišne studije namijenjene obravnavanju budućih časnika OSRH, a razvijeni su u suradnji Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" i Sveučilišta u Zagrebu. U prigodnom govoru nakon polaganja svečane prsege, predsjednica RH i vrhovna zapovjednica Oružanih snaga Kolinda Grabar-Kitarović istaknula je kako je pristupanje kadeta Oružanim snagama RH njihova važna, velika i časna zadaća. "Čestitam svim kadetkinjama i kadetima ovaj poseban dan i sigurna sam kako ćete nakon polaganja ove svečane prsege i dalje dokazivati svoje vjerno i časno služenje

domovini. Neka vam uspomena na sve one koji su svoje živote položili za Lijepu Našu bude motiv za prihvaćanje svakog novog izazova i izvršenja svake zadaće koja se pred vas postavi. Prihvate sive zadatke kao nagradu jer vas svaki od njih vodi prema napretku. Vi ste jamci sigurnosti i stabilnosti, a s obzirom na promjene unutar međunarodnog sigurnosnog okruženja i izazova s kojima se susrećemo, jasno je kako vojni poziv postaje sve složeniji." Potpredsjednik Vlade RH i ministar obrane Damir Krstičević naglasio je kako Hrvatskoj vojsci trebaju visokoobrazovani kadrovi "kako bismo pravodobno i učinkovito mogli odgovoriti na sve ugroze i rizike i pružiti adekvatnu zaštitu našem narodu." Ministar je najavio i predstojeću transformaciju Hrvatskog vojnog učilišta u sveučilište te potpunu integraciju u sveučilišnu zajed-

"Ja vam kao ministar obrane, dajem riječ da će vaši napor biti prepoznati, cijenjeni i nagrađeni. Vrednovat će se svaki sat proveden nad knjigama i svaka kap prolivena znoja, svako vaše ulaganje u sebe i vlastiti razvoj kao ljudi, časnici i budućih vođa u Oružanim snagama," poručio je ministar Krstičević

nici Republike Hrvatske, "gdje ćete biti ravнопravni i priznati kao i svi ostali studenti na ostalim sveučilištima u Hrvatskoj. Ja vam kao ministar obrane, dajem riječ da će vaši napor biti prepoznati, cijenjeni i nagrađeni. Vrednovat će se svaki sat proveden nad knjigama i svaka kap prolivena znoja, svako vaše ulaganje u sebe i vlastiti razvoj kao ljudi, časnici i budućih vođa u Oružanim snagama," poručio je ministar Krstičević. Načelnik Glavnog stožera OSRH, general zbora Mirko Šundov kadete je još jednom podsjetio na čuvanje svih vrednota na kojima su utemeljene Oružane snage RH.

Zapovjednik Hrvatskog vojnog učilišta general-pukovnik Slavko Barić dan prisege je nazvao značajnim za Oružane snage i Ministarstvo obrane RH, ali i za sve kadete koji su se odlučili za iznimno častan poziv

"Budite ponosni danas na sve što ste postigli i vodite se onom poznatom Euripidovom izrekom – Nikad se nemoj umoriti u davanju domovini. Sad ćete pokazati sve vještine koje ste stekli i od vas će se zahtijevati stečena znanja primijeniti u konkretnim situacijama. Nije važna samo vaša vojna obuka i sposobnost, već i socijalna inteligencija koju ćete upotrijebiti u međunarodnom okruženju poštujući pri-tom kulturološke razlike i norme." Zapovjednik Hrvatskog vojnog učilišta general-pukovnik Slavko Barić

dan prisege je nazvao značajnim za Oružane snage i Ministarstvo obrane RH, ali i za sve kadete koji su se odlučili za iznimno častan poziv. "Hvala vašim roditeljima koji su vas usmjerili prema ovom časnom zanimanju i davanju domovini. Pred vama su godine kad ćete svojim zlaganjem, učenjem i ulaganjem u svoju budućnost postati časnici koji će biti prepoznati i u civilnom i vojnom sustavu, ali i u međunarodnom okruženju. Budite dinamični i zahtijevajte od svojih nadređenih nova znanja," rekao je general Barić. ■

• POLIGON "EUGEN KVATERNIK"

Slunjsko blato opet nam se čini ljepljivijim nego bilo gdje drugdje i teško se terencem probijamo kroz njega na poligonu "Eugen Kvaternik". Srećom, barem je vrijeme suho, kiša koja je padala danima napokon je prestala, pa je Tigrovima i vojnicima drugih postrojbi koji sudjeluju na vježbi Udar 17 ipak nešto lakše. No, iako je nebo milosrdno, a inženjerija radi jako dobar posao, putovi su toliko mekani i izdubljeni pa su čak i posade Patrija vrlo oprezne dok nadiru kroz Taktičko polje Centar. Razmišljamo da je možda i dobro da je tako, poželjno je na vježbama imati otežane uvjetne, nikad se ne zna što može čekati postrojbu u realnim situacijama.

Udar već tradicionalno od 2010. godine znači i najveću godišnju vježbu Hrvatske kopnene vojske, a možemo reći da je ovaj iz 2017. najveći dosad. Vježba ima tri ključna cilja. Prvi je provesti završnu obuku i integraciju snaga Borbene grupe mehaniziranog pješaštva (BGMP) sastavljene uglavnom od pripadnika Gardijske mehanizirane brigade (GMBR) kako bi se te snage pripremile za provedbu zadaća u operacijama punog spektra. One podrazumijevaju ofenzivne, defanzivne, stabilizacijske i operacije potpore miru. Drugi je cilj provedba ocjenjivanja BGMP-a, a treći realizacija vježbe na zemljištu u kojoj se osoblje obučne skupine susreće sa scenarijem koji realistično prikazuje moguće situacije u operacijama potpore miru. Posebnost Udara 17 jest i u tome da smo nakon petnaestak godina prvi put u OSRH vidjeli da je cijela bojna, dakle, 1. mehanizirana bojna Tigrovi GMBR-a, provela napadnu operaciju kroz združenu vježbu bojnog gađanja. Zanimljivo je i da je 1. mehanizirana satnija Bojne upravo osnovna postrojba kontingenta OSRH koji će uskoro biti upućen u Litvu, na višemjesečnu rotaciju u sklopu koncepta ojačane prednje prisutnosti NATO-a (eFP - enhanced Forward Presence). Kompletna je vježba trajala gotovo tri tjedna, od 18. rujna do 6. listopada. Vježba na zemljištu održana je od 2. do 5. listopada, a vrhunac je bio 3. listopada, kad je u nekoliko sati bila provedena taktička vježba s bojnim gađanjem (TVBG). Naravno, Hrvatski vojnik joj je nazičio, međutim, to kratko vrijeme i nije previše zahvalno za novinarsko praćenje, jer su mjere sigurnosti takve da iziskuju da novinari budu na velikoj udaljenosti od Taktičkog polja Centar, glavnog poprišta napadne operacije, glavnog dijela scenarija vježbe. Bilo je tu gađanja bojnim streljivom iz Patrija, ali i haubica D-30, samovoznih višecijevnih lansera raketa te protuoklopnih sustava, kao i potpore HRZ-a i PZO-a avionima Pilatus PC-9 i helikopterima Mi-8 MTV. Pod simuliranim uvjetima bojišta, tog je dana bila prikazana integracija vatreni, upravljanja vatrom i manevrom te provedba usklađenog djelovanja protiv rasporeda protivničkih snaga.

Marko ŠKOVRLJ, Domagoj VLAHOVIĆ, OJI, snimili Tomislav BRANDT i Mladen ČOBANOVIĆ

NAJVEĆA GODIŠNJA VJEŽBA HRVATSKE KOPNENE VOJSKE OVE JE GODINE BILA VJEROJATNO NAJIMPRESIVNIJA DOSAD. NAKON PETNAESTAK GODINA PRVI SMO PUT U OSRH VIDJELI DA JE CIJELA BOJNA PROVELA NAPADNU OPERACIJU KROZ ZDRAŽENU VJEŽBU BOJNOG GAĐANJA, NO UVJERILI SMO SE I U VISOKU RAZINU OBUČENOSTI I SPREMNOSTI CIJELE BORBENE GRUPE MEHANIZIRANOG PJEŠAŠTVA

KONTINGENT U NATO-ovu eFP

Hrvatski kontingent koji će biti upućen u Litvu u sklopu NATO-ove aktivnosti ojačanja prednje prisutnosti (eFP - enhanced Forward Presence) činit će 1. mehanizirana satnija Tigrova, ojačana desetinom za potporu iz Logističke satnije Tigrova, skupina za vezu sastavljena od vezista iz Tigrova i GMBR-a, časnik za OJI, četveročlani tim Vojne policije i stožerno osoblje.

• POLIGON "EUGEN KVATERNIK"

Dakle, za dojmove iz prve ruke Hrvatski je vojnik prvi put posjetio vježbu tjedan dana prije njezina vrhunca, tijekom uvođenja, no to razdoblje nije ništa manje važno. Ono znači bezbroj ponavljanja, taktičkih kretanja, napadnih i obrambenih akcija, male i velike scenarije s mnoštvom incidenata, uporabu raznih oružnih sustava... Svaki segment podložan je strogom nacionalnom ocjenjivanju po najvišim kriterijima. "Prvo je ocjenjivanje 1. BGMP-a provedeno 2014. godine, sad ga ponavljamo," kaže nam zapovjednik BGMP-a i Tigrova vojnik Mario Mlinarić. Na Slunju je cijela njegova bojna s odgovornom zadaćom što boljeg usklađivanja s drugim sastavnicama Grupe. Među ostalim, na Slunju su vojnikinje i vojnici iz Topničko-

KACIGE NA TESTIRANJU

Na glavama vojnika iz jedne od desetina Tigrova ugledali smo kacige koje prije nismo vidjeli, barem ne kod pripadnika mehanizirane satnije. Riječ je, naravno, o proizvodima preloške tvrtke Šestan-Busch i to o modelu BK-ACH (borbena kaciga-*advanced combat helmet*) s normalnim rezom. Prema već znanom i dobrom običaju, hrvatski su vojnici dobili manji broj novih kaciga na testiranje kako bi dali stručno mišljenje o njihovoj kvaliteti i funkcionalnosti. Prema navodima proizvođača, BK-ACH je balistička kaciga za vojsku i može se usporediti s američkim modelima ACH. Izrađena je od aramidnih vlakana ili UHMWPE (polietilen ultra visoke molekularne težine) i dizajnirana kako bi osigurala maksimalnu fleksibilnost, udobnost i vrlo malu traumu. Posebni EBSP proizvodni proces osigurava visoku razinu zaštite protiv svih vrsta fragmenata, gelera i metaka. Kaciga i svi njezini dijelovi otporni su na sve vremenske uvjete. Dostupna je u trima široko prihvaćenim inačicama: normalan, srednji i visoki rez.

Protubalistička zaštita:

- razina IIIA prema NIJ 0101.04
- v50≥ 650 m/s prema STANAG-u 2920

USPJEŠNA INTEGRACIJA SPOSOBNOSTI

Završnom prikazu vježbe, tj. taktičkoj vježbi s bojnim gađanjem 3. listopada nazočili su i potpredsjednik Vlade RH i ministar obrane Damir Krstičević i načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga RH (GS OSRH) general zbora Mirko Šundov sa suradnicima. Na Slunju su bili i zamjenik zapovjednika Kopnene vojske Savezne Republike Njemačke general-pukovnik Carsten Jacobsen i zamjenik zapovjednika Kopnene vojske OS Mađarske general-bojnik Gabor Borondi.

Ministar Krstičević istaknuo je kako je vježba pokazala usklađeno međurodovsko djelovanje kroz integraciju više sposobnosti Hrvatske kopnene vojske, Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i Zapovjedništva za potporu te kako ovačke vojne vježbe znatno pridonose podizanju obrambenih sposobnosti.

"Nadam se kako ćemo ove nove sposobnosti vrlo brzo integrirati s ovdje viđenim te kako će one dati novu dimenziju modernizaciji Hrvatske vojske. Čestitam vam na prikazanoj visokoj razini obučenosti koja nas je isto tako krasila i u pobjedničkom Domovinskom ratu. Danas ste dokazali da ste достојни наследnici hrvatskih branitelja i da Oružane snage s vama u sastavu imaju sigurnu budućnost," poručio je ministar.

Direktor vježbe brigadni general Tihomir Kundid istaknuo je: "Prvi smo put uspjeli integrirati jednu vježbu bojnog gađanja u proces ocjenjivanja borbene spremnosti. Danas smo mogli vidjeti usklađenost pokreta, paljbe i svih drugih elemenata na bojišnici koji pokazuju kako naše Oružane snage imaju visoku razinu spremnosti i obučenosti, a vidjeli smo da su besprijekorno opremljeni te mogu izvršavati sve zadaće koje se od njih očekuju."

-raketne, Inženjerske i PZO bojne te zapovjedne i Vojnoobavještajne satnije GMBR-a, PSYOPS i CIMIC timovi iz više postrojbi... U obučnoj je skupini više od 800 pripadnika, a s ocjenjivačima i suprotom stranom (OPFOR ili crveni) te potporom, broj ljudi uključenih u vježbu penje se na više od 1000. Osim vojnika iz mehanizirane bojne Tigrovi, na poligonu bismo često našli i na pripadnike drugih postrojbi. Na promatračnici Debela glava akciju su planirali izvidnici, uvijek tihi i lica zamaskiranih bojom. S druge strane poligona, na jednom pokrajnjem putu, ugledali smo posebno prilagođena vozila PSYOPS tima s velikim zvučnicima na krovu. Na Taktičkom polju Centar vladala je *kontrolirana gužva*. S obzirom na cijelu nazočnu ojačanu bojnu, nikad na jednom mjestu nismo vidjeli toliko Patrija, čije su posade obavljale razne zadaće, od osiguranja područja do napada na crvenog, a bila je tu i Patria za izvlačenje te medicinska, tj. baza za medicinsku ekipu ROLE-1. U različitim vremenskim razmacima iz nekog bi gustiša ili puta stigao kakav oklopniak, a ponekad i MRAP-ovi, terenci ili kamioni. U njih su ulazili i izlazili mnogi vojnici, uglavnom Tigrovi i uvježbavali napad ili taktička kretanja, vješto se krećući kroz negostoljubiv, vlažan okoliš. "Ovdje smo stvarno na zahtjevnom terenu," kaže nam pozornik Martin Ratkić između dvaju uvježbavanja. Ciljač je, operater daljinski upravljanje oružne stanice u Patriji i nije mu lako čak ni u moćnom vozilu. "Najbitnije je da posada vozila djeluje kao uigran tim, ima šakaljivih situacija, no mislim da nas njihovo rješavanje najbolje priprema za zadaće. A angažman u drugoj zemlji, Litvi, profesionalan je izazov, bez obzira na to koliko mnogo i intenzivno radili kod kuće," kategoričan je vojnik s tigrom na beretki. Nakon nekog vremena, mnoštvo se vozila i posada okupilo na čistini u taktičkom polju. Bilo je vrijeme

OCJENJIVAČI IZ SHAPE-a

Ocenjivanje vježbe provedlo je 66 certificiranih ocjenjivača prema elementima sustava za ocjenjivanje borbene spremnosti CREVAL (Combat

Readiness Evaluation) uz nazočnost četiriju časnika supervizora iz Glavnog stožera OSRH, dvaju predstavnika Inspektorata obrane i četiriju NATO-ovih promatrača. Naime, ovo je prvi put da NATO-ovi ocjenjivači iz najviše strateške razine (SHAPE) nadziru rad jednog ocjenjivačkog tima. Dobivenu ocjenu supotpisuju NATO-ovi promatrači i dostavljaju je u Zapovjedništvo kopnenih snaga NATO-a. "Duboko sam impresioniran vašim sposobnostima i vrlo aktivnom pristupu prema NATO-u te vašem nastojanju da pokažete mogućnosti. Zahvaljujem na mogućnosti da budem ovde i procjenjujem vaše vještine. Hrvatski CREVAL ocjenjivači su doista vrlo dobro obučeni i izvježbani. Osoblje koje je zaduženo za ocjenjivanje postrojbi i sposobnosti je doista najbolje. Mogu samo ustvrditi da je vaše nacionalno ocjenjivanje u potpunosti u skladu s NATO-ovim standardima što je nama vrlo značajno," istaknuo je čelnik NATO-ove ocjenjivačke skupine, poljski brigadir Jarosław Pyła, viši NATO-ov monitor.

General-pukovnik Carsten Jacobsen zamjenik zapovjednika Kopnene vojske Savezne Republike Njemačke koji već dugo surađuje s pripadnicima Hrvatske vojske, od Kosova do Afganistana, nakon završnog prikaza vježbe izjavio je: "Ovo je bila prilika vidjeti razinu obučenosti i opremu hrvatskih vojnika jer će za otprilike pola godine dio vojnika zajedno s njemačkom borbenom grupom biti upućen u Litvu gdje sam nedavno video njihove vojниke i obuku i zato je bitno da vidim i vaše vojниke ovde." General Jacobsen smatra da je dobar primjer vidjeti hrvatske vojниke koji se pripremaju za zajednički angažman s njemačkim vojnicima koji idu u Litvu i tako iskažu solidarnost unutar NATO-a.

Zamjenik zapovjednika Kopnene vojske OS-a Mađarske general-bojnik Gabor Borondi istaknuo je da su hrvatske postrojbe u lipnju sudjelovale na vježbi u Mađarskoj. "Vježba je impresivna, vrlo dobro organizirana, a vojnici su profesionalni. Započeli smo zajednički posao jer smo susjedne zemlje i članice NATO-a. Izgradnja povjerenja i međusobno upoznavanje vrlo je važno," zaključio je general-bojnik Borondi.

za raščlambu upravo provedenih aktivnosti uvježbavanja. U njoj su sudjelovali baš svi, od pješaka koji je član iskrcajnog dijela Patrije i raspravlja s kolegama o osiguranju područja nakon izlaska iz vozila, sve do vojnika Mlinarića i direktora vježbe, zapovjednika GMBR-a brigadnog generala Tihomira Kundida koji se bave provedbom i ciljevima kompletne vježbe. Nakon kratkog odmora, Patrije se opet pokreću, uvježbavanja se nastavljaju. Čini se da ima još dovoljno vremena prije ocjenjivanja, no ono je dragocjeno i treba ga iskoristiti. Srećom, poligon je velik i pruža dovoljno prostora, ali i mogućnosti za različite scenarije. Zato se na njemu uvijek može vidjeti nešto novo. Primjerice, inženjerija je napravila prijelaz za ljudе i vozila preko rječice Suvače u jednom dijelu poligona koji nam je bio potpuno nepoznat. Kao što joj i ime govori, ta je rijeka "aktivna" samo nekoliko mjeseci u godini, aobilne rujanske kiše učinile su je prilično "živahnom". Promatrali smo vožnju Patrija preko tog prijelaza i, vjerujte, to nije nimalo laka zadaća, no već smo rekli da se vojnici moraju uvježbati i u najsitnjim, naizgled nevažnim detaljima. Satnik Marko Krpan, zapovjednik 1. satnije Tigrova koja će biti upućena u Litvu i s kolegama iz hrvatskog kontingenta biti dio borbene grupe koju će predvoditi OS SR Njemačke, smatra da takav pristup već pokazuje rezultate. "Spremni smo za Litvu i takvi ćemo definitivno tamo i stići," uvjeren je iskusni časnik. ■

MUZEJ GRADA ZAGREBA

Memorijalni centar raketiranja Zagreba koristeći multimedijalne mogućnosti dojmljivo podsjeća na raketiranje Banskih dvora u listopadu 1991. i prve žrtve u Zagrebu, a zatim i na događaje od 2. i 3. svibnja 1995., kad su tijekom oslobođilačke akcije Hrvatske vojske Bljesak pobunjeni Srbi u znak odmazde raketirali samo središte grada...

MEMORIJALNI CENTAR

Memorijalni centar raketiranja Zagreba 1991./1995., koji djeluje u okviru aktivnosti Muzeja grada Zagreba, otvoren je 2. svibnja 2013., na 18. obljetnicu raketiranja Zagreba. Smješten u središtu grada, na prvom katu Ulice Frane Petrića 4, zamišljen je kao mjesto spomena na sve poginule i ranjene tijekom velikosrpskih napada na Zagreb i njegove stanovnike za vrijeme Domovinskog rata 1991. i 1995. godine.

Kroz stalni postav organiziran u nizu povezanih prostorija koje podsjećaju i na kronologiju događaja, a čija je autorica Loredana Stunić, Memorijalni centar raketiranja Zagreba koristeći multimedijalne mogućnosti dojmljivo podsjeća na raketiranje Banskih dvora u listopadu 1991. i prve žrtve u Zagrebu, a zatim i na događaje od 2. i 3. svibnja 1995., kad su tijekom oslobođilačke akcije Hrvatske vojske Bljesak pobunjeni Srbi u znak odmazde raketirali samo središte grada. Slike stradanja civila i civilnih ciljeva, Dječje bolnice u Kliačevoj, dvorane Hrvatskog narodnog kazališta, Križanićeve, Draškovićeve, Vlaške ulice, tad su obiše svijet i postale dio kolektivnog sjećanja na Domovinski rat. U napadu raketnim sustavom Orkan M-87 s

Kristian Strukić, viši kustos u Muzeju grada Zagreba, o projektu prikupljanja svjedočanstava sudionika ratnih razaranja Zagreba putem videosnimanja kaže: "Svjedočanstva sam započeo prikupljati u okviru Zbirke Zagreb u Domovinskom ratu Muzeja grada Zagreba još 2011. godine, kad sam pripremao izložbu Zagrebačka ratna 1991. – deset ratnih svjedočanstava, koju su dijelom činile povjesne teme vezane uz Zagreb te 1991., a dijelom sjećanja sudionika događaja. Svjedočanstva sam nastavio prikupljati 2016., nakon što je Muzej dobio od Grada na upravljanje Memorijalni centar raketiranja Zagreba 1991./1995., nastojeći tim s jedne strane obogatiti program Centra video-projekcijama tih sjećanja te gostovanjima sudionika, a s druge sačuvati sjećanja Zagrepčana i sjećanja na Zagreb u vrijeme Domovinskog rata. Dosad je tako nastalo dvadesetak video-svjedočanstava. Namjeravamo nastaviti snimanje sjećanja, a snimke će se moći vidjeti u Memorijalnom centru raketiranja Zagreba tijekom obilježavanja obljetnica pojedinih događaja važnih za Zagreb iz razdoblja od 1990. do 1995. godine."

Lada PULJIZEVIĆ, foto: Memorijalni centar raketiranja Zagreba 1991./1995.

RAKETIRANJA

ZAGREBA

Memorijalni centar raketiranja Zagreba 1991./1995. redovito se i prigodno uključuje u obilježavanje značajnih datuma iz Domovinskog rata. Tako je ove godine povodom Dana branitelja grada Zagreba Josipa Maras Kraljević iz Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata održala predavanje Smotra ZNG-a u Kranjčevićevoj 1991. – pregled političke situacije i stvaranja hrvatskih obrambenih postrojbi, praćeno dokumentarnim snimkama iz arhiva Hrvatske radiotelevizije; prikazan je dokumentarni film *Bojnik* autora Kristijana Milića, temeljen na sjećanjima Siniše Ratkovića, zapovjednika prve dragovoljačke postrojbe izvan sastava MUP-a – 1. samostalne satnije Podsused; te je održana premijera videozapisa iz fundusa Muzeja grada Zagreba *Sjećanje na Vukovar* o Zvonimiru Ćurkoviću, branitelju Vukovara iz Zagreba i zapovjedniku HOS-ove postrojbe u Vukovaru.

kasetnim punjenjem, tzv. zvončićima, poginulo je sedmero ljudi, a dvjestotinjak je ranjeno. O ratnim napadima na grad u Memorijalnom centru raketiranja Zagreba svjedoči niz dokumentarnih reporterskih fotografija, domaćih i stranih novinskih naslovnica i članaka, brojni dokumenti, videoanimacije zračnih napada i dokumentarni videozapisi praćeni zvučnom kulismom i svjetlosnim efektima, kao i niz prikupljenih i izloženih osobnih predmeta koji svjedoče o tragičnosti događaja: krvavi plišani medvjedić djeteta stradalog u napadu, balerinke balerine Almire Osmanović koja je bila ranjena tijekom plesne probe u Hrvatskom narodnom kazalištu, slomljen i dijelovima razvaljenih zidova zasut dvosjed iz Banskih dvora, kožnata jakna koju je u trenutku napada i teškog ranjanja nosila studentica Mirna Kostović Srzentić, kći akademika Ivice Kostovića koji je 1995. bio potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske, a tijekom operacije Bljesak pregovarao je sa srpskom vojskom u Pakracu. Jedna je od aktivnosti Memorijalnog centra raketiranja Zagreba i videosnimanje sjećanja Zagrepčana i sjećanja na Zagreb od 1991. do 1995. koje je započelo 2011. godine. ■

MARIJA BISTRICA

JUBILARNO 25. VOJNO-RE

Domagoj VLADOVIĆ, snimio Josip KOPI

"Danas molimo za mir, zajedništvo i zahvaljujemo što živimo u slobodi. U mislima smo i sa svim našim braniteljima i suborcima koji su se žrtvovali za slobodu. Od početka Domovinskog rata krunica i križ su Hrvatskoj vojsci, braniteljima i policajcima puno pomogli da obranimo, a poslije i oslobođimo Hrvatsku," rekao je ministar Krstičević

U marijanskom svetištu u Mariji Bistrici održano je 1. listopada u organizaciji Vojnog ordinarijata u Republici Hrvatskoj i Ministarstva hrvatskih branitelja jubilarno 25. hodočašće Hrvatske vojske i policije te hrvatskih branitelja. Među više tisuća hodočasnika bili su pripadnici Oružanih snaga Republike Hrvatske, policije i vatrogastva, djelatnici ministarstava obrane, hrvatskih branitelja i unutarnjih poslova te drugih državnih institucija. Uz njih su bili i članovi braniteljskih udruga proizvodenih iz Domovinskog rata i povijesnih postrojbi, ali i vojna izaslanstva susjednih zemalja. Pridružili su im se i mnogi drugi hodočasnici koji su izabrali taj dan za posjet hrvatskom nacionalnom marijanskom svetištu, cijele obitelji iz svih krajeva Hrvatske, BiH i drugih zemalja.

Svake godine osobito upečatljiva bude svečana procesija postrojbi uoči mise, u kojoj se ističu više od dvije stotine zastava ratnih postrojbi Hrvatske vojske i policije, te zastave današnjih, djelatnih postrojbi OSRH, ustrojstvenih cjelina MUP-a, Ministarstva pravosuđa, Pravosudne policije, povijesnih postrojbi... Velik su pljesak zasluzili invalidi i stradalnici Domovinskog rata, ali i časnici, dočasnici i vojnici, vjernici Vojne kapelanijske svetog Ilije proroka iz Petrinje koji su dvanaestu godinu zaredom pješice hodočastili Majci Božjoj Bističkoj. Ove godine stigao je vod od 40 pripadnika iz sastava Gardijske motorizirane brigade, 1. motorizirane bojne Tigrovi i 2. motorizirane bojne Gromovi. Na dijelu puta od Kaštine hodočasnici su se pridružili i ratni veterani, hrvatski branitelji iz 1. pješačke bojne 2. gardijske brigade Gromovi. Koncelebriranu misu u crkvi na otvorenom blaženog Alojzija Stepinca pred-

vodio je predsjednik Hrvatske biskupske konferencije zadarski nadbiskup monsinjor Želimir Puljić. Tijekom propovijedi govorio je o povijesti i značaju marijanskih svetišta u Hrvatskoj, jer 25. obljetnica, srebrni jubilej, znači i priliku za prisjećanje na tu povijest. Govoreći o Domovinskom ratu, podsetio je da je Hrvatska tad prolazila svojevrsnu kalvariju, (...) no nismo se predavalni niti gubili nadu, borili smo se protiv zla, mržnje i uništavanja. U to vrijeme svatko je htio dati osobni obol miru, zajedništvu i zaustavljanju rata." Hodočašće su nazočili i izaslanik Predsjednice RH načelnik Glavnog stožera OSRH general zboru Mirko Šundov, potpredsjednik Vlade i ministar obrane RH Damir Krstičević, ministrica obrane Bosne i Hercegovine Marina Pendeš, ministar obrane Republike Poljske Antoni Macierewicz, ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved, ministar unutarnjih poslova RH Davor Božinović i drugi. Zapovjednik hodočašća bio je general-bojnik Mladen Fuzul.

"Danas molimo za mir, zajedništvo i zahvaljujemo što živimo u slobodi. U mislima smo i sa svim našim braniteljima i suborcima koji su se žrtvovali za slobodu. Od početka Domovinskog rata krunica i križ su Hrvatskoj vojsci, braniteljima i policajcima puno pomogli da obranimo, a poslije i oslobođimo

Hrvatsku. Drago mi je i da već 25. put ovdje pokazujemo jedinstvo i sinergiju svih dijelova hrvatskog sigurnosnog sustava, kao i cijelog hrvatskog naroda," rekao je ministar Krstičević. "Drago mi je i da su danas u Mariji Bistrici s nama prvi put i poljski ministar obrane i ministrica obrane BiH. To je još jedna potvrda prijateljskih odnosa i zajedničkih vrijednosti," zaključio je ministar Krstičević.

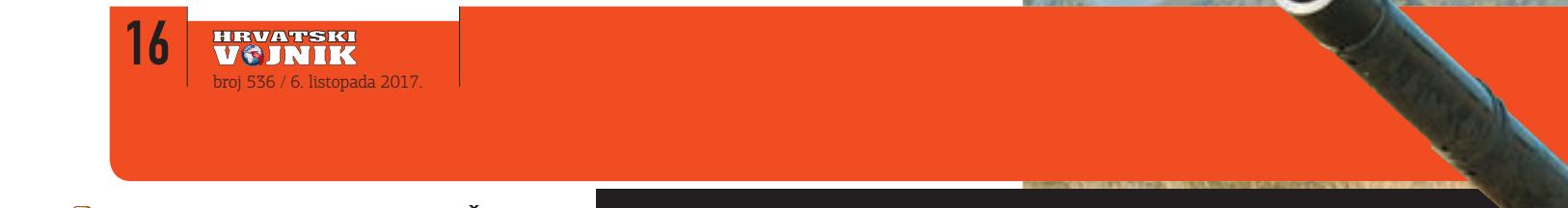
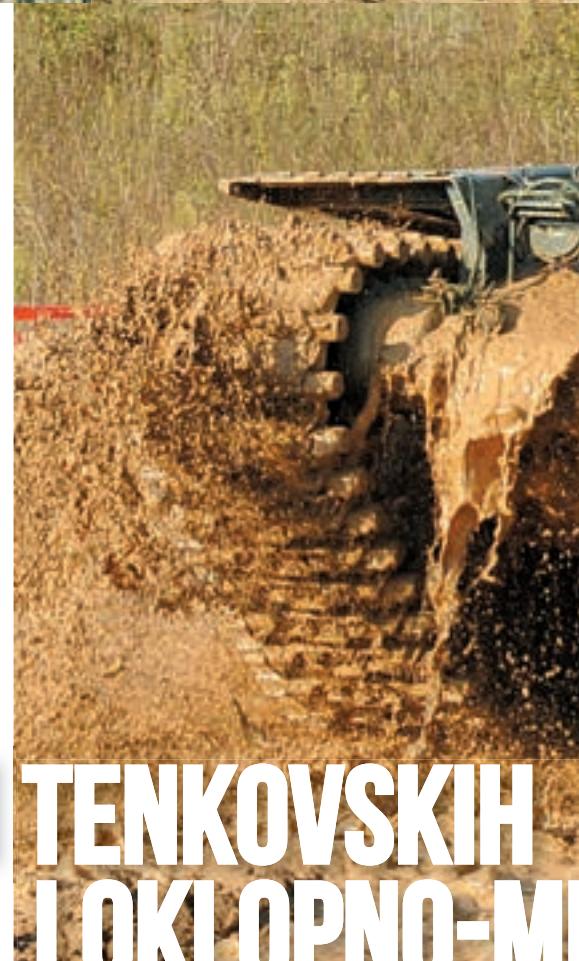
Hodočašće je završilo u poslijepodnevnim satima, križnim putem na bističkoj kalvariji, nakon kojeg su ministri Macierewicz i Krstičević zapalili svjeću i položili vjenec na spomenik sv. Ivanu Pavlu II.

Ministar Macierewicz izrazio je zadovoljstvo što je u Hrvatsku stigao ovom svečanom prigodom, na dan koji puno znači Hrvatskoj vojsci, policiji i braniteljima, te je istaknuo: "Poljska i Hrvatska bratske su zemlje koje dijele zajedničke kršćanske vrijednosti i tradiciju i drago mi je što sam ovdje u prekrasnom marijanskom svetištu na ovaj poseban dan." ■

Hodočašće je završilo u poslijepodnevnim satima, križnim putem na bističkoj kalvariji

DARSTVENO HODOČAŠĆE

VOJNI POLIGON "GAŠINCI"

Gardijska oklopno-mehanizirana brigada organizirala je povodom obilježavanja Dana oklopništva od 29. rujna do 2. listopada na vojnem poligonu "Gašinci" natjecanje najboljih tenkovskih i oklopno-mehaniziranih posada. Svečanosti proglašenja pobjednika i obilježavanju Dana oklopništva zadnjeg su dana natjecanja nazočili načelnik Stožera i zamjenik zapovjednika HKoV-a brigadni general Siniša Jurković, prvi dočasnik OSRH časnički namjesnik Mario Mateljić, prvi dočasnik HKoV-a časnički namjesnik Dario Rosić, voditelj izaslanstva Slovenske vojske brigadni general Milan Žurman, voditelj izaslanstva OS-a Mađarske pukovnik Zoltan Juhász te zapovjednici oklopnih bojni gardijskih brigada iz Domovinskog rata.

Svoje su snage na Gašincima odmjerile posade borbenih vozila iz sastava tenkovske bojne Kune, Oklopne bojne, 1. mehanizirane bojne Sokolovi te 2. mehanizirane bojne Pume. Ukupno je sudjelovalo trinaest posada, sedam oklopno-mehaniziranih i šest tenkovskih. Iz gustog dima koji suklja iz oklopljenih tvrđava, moćnog huka i buke motora, usredotočenih vojnika koji

djeluju poput jednog tijela, putova izbradanih čeličnim gusjenicama, stigli su pobjednici, prvi među najboljima. "Mala je razlika između vrlo dobrog i odličnog," primjetio je zapovjednik GOMBR-a brigadni general Denis Tretinjak. Prvoplascirane su posade na uručenje prialaznog pehara stigle u svojim vozilima. Iz BVP-a su izšli pripadnici 3. desetine 1. mehaniziranog voda 1. mehanizirane satnije 2. mehanizirane bojne Pume, a iz tenka 3. posada 2. tenkovskog voda 2. tenkovske satnije Oklopne bojne. Takav način uručenja pehara patentiran prošle godine odmah je postao tradicija.

Interes za sudjelovanje pokazali su i Slovenska vojska te OS Mađarske, koji su na natjecanje poslali svoja izaslanstva. Slovensko izaslanstvo predvodio je zapovjednik Logističke brigade Slovenske vojske brigadni general Milan Žurman, a mađarsko zapovjednik Tenkovske bojne pukovnik Zoltan Juhász. Oružane snage zemalja promatrača koriste jednaku platformu tenkova (T-72), koja po značajkama ne odstupa od tenkova koji se koriste na našim natjecanjima (T-84), te bi ih se već od iduće godine moglo vidjeti na našem natjecanju

NATJECANJE NAJBOLJIH TENKOVSKIH I OKLOPNO-MEHANIZIRANIH POSADA

Gardijska oklopno-mehanizirana brigada organizirala je povodom obilježavanja Dana oklopništva natjecanje najboljih tenkovskih i oklopno-mehaniziranih posada. Ukupno je sudjelovalo trinaest posada, sedam oklopno-mehaniziranih i šest tenkovskih. Iz gustog dima koji suklja iz oklopljenih tvrđava, moćnog huka i buke motora, usredotočenih vojnika koji djeluju poput jednog tijela, putova izbradanih čeličnim gusjenicama, stigli su pobjednici, prvi među najboljima... 3. posada 2. tenkovskog voda 2. tenkovske satnije Oklopne bojne

SLUĐIĆE

Marko ŠKOVRLJ, snimio Mladen ČOBANOVIĆ

Poredak tenkovskih posada

3. posada 2. tenkovskog voda 2. tenkovske satnije Oklopne bojne
4. posada 1. tenkovskog voda 1. tenkovske satnije Oklopne bojne
2. posada 2. tenkovskog voda 2. tenkovske satnije tenkovske bojne Kune

Poredak BVP-a

3. desetina 1. mehaniziranog voda 1. mehanizirane satnije 2. mehanizirane bojne Pume
2. desetina 2. mehaniziranog voda 3. mehanizirane satnije 1. mehanizirane bojne Sokolovi
3. desetina 3. mehaniziranog voda 2. mehanizirane satnije 1. mehanizirane bojne Sokolovi

MEHANIZIRANIH POSADA

FAR 'TITAN'

VOJNI POLIGON "GAŠINCI"

vojnikinja Valentina Popović,
1. mehanizirana bojna Sokolovi,
strijelac ručnog bacača granate

Godinu dana je u sustavu i ovo joj je bilo prvo natjecanje. Smatra da je bilo uzbudljivo i zadovoljna je postignutim rezultatom te timskim ozračjem. Njezina je posada iskoristila vrijeme prije natjecanja za pripreme. Smatra da nije jednostavno biti žena u oklopnom vozilu, ali zahvaljujući pomoći kolega nije ni teško. Za jednak kriterij u ocjenjivanju muških i mješovitih posada zaključuje da je to prava ravnopravnost spolova na djelu.

JEDAN OD UTEMELJITELJA NATJECANJA

časnički namjesnik Karolj Mikuš,
prvi dočasnici 2. mehanizirane bojne
Pume, glavni sudac za oklopno-
-mehanizirane posade

U sustavu je od početka Domovinskog rata i najstariji je sudionik natjecanja. Prošle je godine bio odgovoran za provedbu natjecanja, a ove je godine sudac. Glavni je koordinator u Taktično-operativnom centru, a u slučaju prigovora posada na suđenje, odlučuje o njihovoj utemeljenosti. Ovo mu je zadnje natjecanje u vojnoj karijeri jer uskoro odlazi u mirovinu, ali kao višem sportskom treneru natjecateljski mu je duh u krvi. Sudjelovao je u organizaciji natjecanja za najspremnijeg vojnika 3. gardijske brigade, natjecanja Od Sinja do Knina te je bio pomoćni sudac na natjecanju za najspremnijeg vojnika OSRH Prvi za Hrvatsku. Jednostavno: u kojoj je god postrojbi bio, nije ga mimošlo niti jedno organiziranje natjecanja. Tijekom karijere promijenio je više dužnosti prvih dočasnika u različitim postrojbama. Prvo iskustvo u provedbi natjecanja oklopnih vozila stekao je prilikom obilježavanja ustrojavanja Puma, koje je bilo preteča ovog natjecanja, ali manje kompleksno. Smatra da se vojnik može uvježbavati svakodnevno, ali natjecateljski duh stvara ozračje u kojem je moguće postići više. "Natjecanje je ono što izvlači najviše iz vojnika," zaključuje časnički namjesnik Karolj Mikuš.

oklopno-mehaniziranih posada, koje bi tada postalo i prvo međunarodno. "Važan je projekt internacionalizacija natjecanja. Nastojat ćemo razinu koordinacije podignuti na višu razinu kako bi iduće godine promatrači postali sudionici," izjavio je brigadni general Denis Tretinjak. Koncept natjecanja, koji je rezultat rada Dočasnicičkog lanca potpore, izložio nam je general Tretinjak: "Želja nam je bila stvaranje uzora za pojedince i posade te razvoj zajedništva jer se kroz natjecanja definitivno stvaraju prijateljstva i razmjenu iskustva."

Novo vojno natjecanje korijene vuče iz natjecanja posada BVP-a održanog 2014. u Našicama, tijekom obilježavanja 23. obljetnice ustrojavanja legendarnih Puma. Slična natjecanja održavaju se i u drugim zemljama, npr., OS Rusi Federacije organizira sad već međunarodni tenkovski biatlon, dok članice NATO-a odmjeravaju snage na poligonu "Grafenwöhr" u Njemačkoj.

Specifičnost našeg natjecanja je fokusiranje na posade, a na NATO-ovu sudjeluju formacije na razini tenkovskog voda. Još jedna razlika je ta da se kod nas održavaju dva paralelna natjecanja: u kategoriji tenka i oklopno-mehaniziranoj kategoriji. Posade moraju dokazati sposobnost pojedinačnih i zajedničkih vještina. Tako se i mijenja bodovanje, koje je od prošle godine doživjelo znatne promjene. Sustav prošlogodišnjih ocjena išao je na ruku britini na štetu preciznosti, što je ove godine riješeno povećanjem negativnih bodova (dodavanje vremena koje se zbraja na ukupno vrijeme posade) za promašaje te povećavanjem nagrada za točnost. Na natjecanje se može prijaviti samo formacijska desetina, svatko se natječe sa svojim vozilom, a bodovi su jednakti i ako se u formaciji nalaze i žene. Natjecatelji u kategoriji tenka T-84 moraju proći šest radnih točaka: pripremiti tenk za borbu, svladati zapreke, provesti postupak prilikom nailaska na protuoklopnu minu, zamjeniti članak gusjeničnog platna, izvršiti popunu streljivom, i na kraju, školsko gađanje.

U kategoriji oklopno-mehaniziranih posada pred natjecatelje je bilo postavljeno devet radnih točaka: pripremiti se za borbu, svladati OMP, vući oštećeni BVP, svladavati bočni nagib, ući u bazu i zamjeniti članak gusjeničnog platna, izvršiti napad oklopno-mehaniziranom posadom, izvući i nositi ozlijeđenog člana posade, taktički se kretati BVP-om i posadom u

"Važan je projekt internacionalizacija natjecanja. Nastojat ćemo razinu koordinacije podignuti na višu razinu kako bi iduće godine promatrači postali sudionici," rekao nam je brigadni general Denis Tretinjak

NB uvjetima te izvršiti vojno gađanje oklopno-mehaniziranim posadom u obrani.

Na svim se radnim točkama u objema kategorijama rezultati vrlo malo razlikuju, no zamjena gusjeničnog članka i gađanje ona su mjesta na kojima se prolazi ili pada. Na tim radnim točkama do izražaja dolazi preciznost, uigranost ekipe te zapovjednikovo umijeće usklajivanja i izvlačenja zadnje kapi snage iz svojeg tima. Posade koje ne nastupaju promatraju tijek natjecanja i bode svoje kolege duž četiri kilometra staze. Ne treba čuditi da su svи usredotočeni upravo na te dvije točke, gdje se u neizvjesnosti i buci navijanja promatra suparnikova izvedba.

Za sigurnost radnih točaka zaduženi su najiskusniji dočasnici. Riječ je o prvim dočasniciima satnija i vodova, čija je zadaća provedba stručnog nadzora i sigurnosti. Svaka zadaća mora biti riješena sukladno Orisu obuke i ocjenjivanja. Sudjelovanjem dočasnika iz različitih postrojbi na radnim točkama ostvaruje se veća objektivnost ocjenjivanja.

Sve veći interes za takva natjecanja u svijetu te praćenje trendova natjecanja oklopnih vozila i tenkova u OSRH najavljuju zanimljivu godinu koja dolazi.

Denis SMAJO, snimio Darko MARETIĆ, fotoarhiva PP eskadrile

PILOT AIR TRACTORA IZ SASTAVA PP ESKADRILE NATPORUČNIK DENIS SMAJO ZA NAŠ JE ČASOPIS OPISAO KAKO JE IZGLEDAO JEDAN DAN PILOTA PROTUPOŽARNOG ZRAKOPLOVA TIJEKOM OVOGODIŠNJE PROTUPOŽARNE SEZONE I TO U VRIJEME NAJINTENZIVNIJIH PP AKTIVNOSTI KAD JE GORJELO NA SVE STRANE I KAD SE DOLAZAK NAŠIH ZRAČNIH GASITELJA IŠČEKIVAO KAO JEDINA SLAMKA SPASA...

Sredina je kolovoza. Provlačim se sa ženom i dvoje male djece Kalelargom kroz mnoštvo turista, a vrućina koja ne staje već tjednima nepodnošljiva je, pogotovo u ovoj gužvi. Prije sat vremena izišao sam iz kabine aviona te mi se oči sklapaju od umora. Nemam puno izbora, godišnji odmor preko ljeta nemam, tako da moram nadoknaditi vrijeme koje propuštam s obitelji. Vrag mi ne da mira pa čekiram portale na mobitelu. Glavna su vijest vatrogasci koji vode noćne bitke na nekoliko požarišta. Prognoza za sutra kaže vruće te se najavljuje jak vjetar. To vjerojatno znači da će noćas dobiti poziv za raniji dolazak na posao. I imao sam pravo, poziv iz Operativnog središta dolazi u pola četiri ujutro. Moramo svi doći u pet na posao te biti spremni za polijetanje od pola šest. Brzo tuširanje, oblačenje i krećem. Vani je mrak dok ulazim u zrakoplovnu bazu. Ljudi koji rade na ulazu u bazu već

“BRAVO AIR TRACTOR, BRAVOOOO MAJSTORE, PUN POĞODAK!!!”

su se naviknuli na naše rane dolaske i odlaske, znaju kakav tempo imamo. Samo nas pozdravljaju rukom. Tehničari su već došli, pripremaju avione, a neki su i cijelu noć radili u hangaru jer nam je neprocjenjivo važno da avioni budu ispravni za ujutro. Stalna naprezanja generiraju kvarove koji se moraju brzo riješiti, a rekordan broj sati letenja troši vremenske resurse, što znači da se avioni češće moraju podvrgavati povremenim pregledima.

Ušao sam u zgradu. Svi su već puni elana i spremni za akciju, bez obzira na to što taj posao radimo već niz godina. U trenu smo u svojim radnim kombinacijama te nestrljivo očekujemo upute dežurnog časnika da nam prenese i podijeli zadaće.

Zvoni telefon, dežurni časnik se javlja i zapisuje u svoj dnevnik informacije iz Operativnog središta te nakon toga naziva tehničare i prenosi im informacije. Izlazi u hodnik, nastaje muk. “Dva Canadaira, Svilaja! Polijetanje 06:30!” Dvije su posade odmah krenule prema avionima, a mi ostali odahнуli smo, zasad. Nekoliko nas je posjedalo na kutne garniture u dnevnoj sobi, upalili smo nekakav dokumentarac koji nitko ne gleda. Svaki raspoloživi trenutak koristimo za odmor.

Dolaze nove informacije... Dva Canadaira vraćaju se sa Svilaje jer je vidljivost vrlo loša zbog dima i velike vlage te su preusmjereni na požar kod Poličnika,

PROTUPOŽARNA ESKADRILA

mjesta u zaleđu Zadra. Cijela je sezona vrlo čudna i izrazito teška. Sušno razdoblje s jakim i različitim vjetrovima, uz jake turbulencije i lošu vidljivost, jer je atmosfera puna dima – gore ne može.

ODLUKE U DJELIĆU SEKUNDE

Unatoč tomu što smo rano došli na posao i što smo imali dva aktivna požara, jutro mi je previše mirno. Čudno, svi su avioni na zemlji, pa i ona dva Canadaira koja su u međuvremenu ugasila požar kod Poličnika. Podne je već vrlo blizu. Na brzinu odlazim na ručak jer tko zna što me još danas čeka. Za ručkom me prekida zvono mobitela: "U 13 sati protupožarno izviđanje! Ruta Jug2!" To podrazumijeva izviđanje kopnenim dijelom od Zadra do Dubrovnika, a nazad morskim dijelom rute preko Mljeta, Korčule i Hvara. Krećem prema uredu kako bih se pripremio za let. Tehnologija na mobilnim uređajima pomaže mi i omogućuje uvid u vremensku prognozu te u eventualne zatravljene zone leterija. Kartu imam u torbi, ali i u glavi, godine iskustva čine svoje.

Dežurni časnik napominje da prilikom izviđanja javim je li se vidljivost na Svilajci popravila. Uzimam opremu te krećem prema avionu. Riječ je o zemaljskoj inačici Air Tractora bez plovaka, tako da punjenje aviona vodom mogu isključivo vršiti na nekom od aerodroma. Avion je pun vode tako da odmah mogu djelovati uočim li neki požar. Već u idućem trenutku sam u kabini, startam motor, a elisa postaje prozirna. Redovite procedure, provjere komandnih površina aviona, odobrenje kontrole leta za voženje prema pisti te dozvola za polijetanje i ubrzo sam u zraku. Okrećem avion u smjeru Drniša i perjem se na 300 metara (1000 ft).

Dim u pravcu piste prema jugoistoku! Javljam dežurnom časniku da će trebati pomoći, da ne gubim dragocjeno vrijeme. Prilazim bliže požaru i vidim da je riječ o selu Galovcu, vrlo blizu naše zračne luke. Požar je uhvatio krošnje borova, a

čelo požara zbog vjetra se namjerilo prema prvim kućama udaljenim stotinjak metara. Kuće su odmah uz šumu, nema nikakve čistine između njih i zadnjih borova. Kako je vjetar bio vrlo jak, znam da imamo iznimno malo vremena. U međuvremenu su dvije posade Air Tractora startale motore dok sam se vrtio iznad Galovca. Krenuo sam u manevar odbacivanja vode na požar kako bih ga usporio do dolaska kolega. Međutim, radiovezom mi s kontrolom leta javljaju da je kod Prokljanskog jezera prijavljen još jedan požar. Sad već imam dvojbu: odbaciti vodu ili je možda sačuvati za drugi požar jer će dva Air Tractora požar na Galovcu vrlo brzo rješiti ako na vrijeme polete. Kad sam video da su Air Tractori poletjeli te kad sam putem radioveze čuo da je motore startao i jedan Canadair, krenuo sam prema Prokljanskom jezeru. Vidljivost nije bila najbolja tako da sam tek na početku Vranskog jezera video velik stup dima u pravcu Šibenika. Znao sam da je situacija ozbiljna, pogotovo uz tako jak vjetar. Na vezi sam čuo da je požar u Galovcu dobro uhvatio borove, ali i čujem da ga moji kolege sustižu. Dolazim za nekoliko minuta do požara u Raslini i shvaćam da je situacija kritična. Požar je jakog intenziteta i 50 metara od kuća. Sreća da su do kuća stigle zemaljske vatrogasne snage s cisternama. Napravio sam dva kruga kako bih javio svojima da pošalju sve raspoložive snage te kako bih izabrao najbolje mjesto za odbacivanje vode. Prioritet su bile kuće. Zapovjednik vatrogasaca već je bio u panici, tražio je pomoći iz zraka što prije. Tri Canadaira odmah

su upućena na požarište po mojem pozivu, ali prvi tek stiže za oko pet minuta. Vjetar je širio požar prema kućama, a plameni jezici mjestimično su dosezali više od 30 metara. Crni gusti dim napravio je liniju dugu gotovo 500 metara. Nije bilo prepresa ni dalekovoda pa sam krenuo u manevar odbacivanja vode blizu ugroženih kuća. Vatrogasci su već očajnički dozivali pomoći, jedva su branili tih nekoliko kuća. Znao sam da imam samo jednu priliku i da ne smijem promašiti. Kako sam se približavao, buktinja je postajala sve veća, a crni gusti dim bio mi je tuk uz lijevo krilo. Nisam smio ulaziti krilom u takav dim jer bi me lako moglo okrenuti na leđa, što bi za mene bilo kobno na tako maloj brzini i visini. Adrenalin je bio visok, ali glava je bila hladna. Još jedna provjera je li sustav za odbacivanje vode armiran, provjera maksimalnog broja okretaja propelera te provjera jesu li izvučena zakrilca, sve to u djeliću sekunde. Cilj je sve bliži... Crveni gumb na pilotskoj palici i odbacujem vodu te istodobno dodajem snagu da se izvučem iz vatrengog grotla... Tišina u eteru, samo glasan zvuk motora koji izvlači olakšani avion u visinu..., a onda glasna i teško razumljiva buka u mojim slušalicama: "Bravo Air Tractor, bravoooo, pun pogodak!!!" Adrenalin sad jako udara u glavu, glasno slavim u kabini. Emocije nakon takvog pogotka ne mogu se opisati riječima. Ali, brzo se smirujem, potrebna mi je hladna glava za donošenje daljnijih odluka. U tom trenutku dolazi prvi Canadair. Odlično, idem po vodu na najbliži aerodrom u Split pa se vraćam na požarište. Na putu dobivam zapovijed, uzimanje vode u Splitu i

nastavljanje protupožarnog izviđanja po prvotnom planu jer je opasnost od novih požara vrlo velika. Žao mi je što ne mogu nastaviti gasiti požar na Raslini. Nekad srce hoće jedno, ali u našem poslu nema dvojbe, glava je ono čim se donose odluke.

SVAKA POGREŠKA MOŽE BITI KOBNA

Slijedećem u Split te se provlačim između velikih putničkih grdosija do hidranta gdje me već čekaju vatrogasci s razvučenim vatrogasnim crijevima. Za dvije minute avion je opet pun vode. Na kontroli leta susretljivi su te mi daju prioritet, a ja pokušavam što prije poletjeti i maknuti se iz zone prometnog aerodroma. Penjem se prema Svilaji kako bih provjerio stanje na požarištu. Vidljivost je i dalje jako loša te ne dopušta siguran rad. Javljam svojim nadređenima i nastavljam daljnje izviđanje prema jugu Hrvatske. Samo desetak minuta leta prema jugu i opet nova akcija. Kod Šestanovca uočavam intenzivan požar u začetku. Jednaka situacija: jak jugozapadni vjetar širi ga prema kućama, fronta je duga već nekoliko stotina metara. Radiovezom tražim pomoć. Dobivam odgovor da će mi poslati pomoć što prije bude

moguće. Razvučeni smo na sve strane. Na Raslini je jako loša situacija, a povjavili su se i drugi požari. Nema puno razmišljanja, uspostavljam radiovezu s vatrogascima i gledam gdje će prvo trebati djelovati. Radim krug kako bih provjerio prepreke na terenu te pripremio avion za manevar odbacivanja vode. Koncentriram se jer svaka pogreška može biti kobna. Prilazim vatri, polako snižavam. Brzina 115 čvorova, vodeni sustav uključen i armiran, zatvara 10 stupnjeva, propeler 1700 okretaja u minuti, slavina goriva flight idle... odbacivanje vode... "Bravoooooo Air Tractor! Bravooo majstoreeeee..! Taman si bacio da nas vatra ne okruži. Bravooooo!" Zbog toga mi treniramo i radimo cijele godine, samo za takve trenutke. To je to.

Nema odustajanja, idem prema Braču na najbliži aerodrom, nastojim da mi krug traje što kraće. Ondje me već čeka vatrogasna cisterna. Za tri minute ponovno sam u zraku. Krug mi je puno brži nego što sam mislio. Bacam i drugu vodenu bombu, opet pun pogodak! Nevjerojatno, ali vidi se velik pomak. Požar je posustao na čelu gdje sam ga dva puta dobro pogodio i gdje su bile jake zemaljske snage. Svaka čast i vatrogascima koji su do-

bro odradivali svoj dio posla. U pomoć ubrzo dolaze dva helikoptera. Sretan sam, ali nema vremena za slavlje, goriva je malo i treba to što je ostalo dobro iskoristiti. Radi se punom parom i rezultati se sad vide. Odlučujem uzeti gorivo u Splitu kako bih mogao raditi što duže na požaru. Dva helikoptera također su dobro odradila svoj dio posla. Požar je pri kraju kao i moje gorivo, pa ostavljam helikopterašima da ga dokrajče. Slijedećem u Split, punim avion gorivom i vodom te idem na zasluzenu polusatnu pauzu. Nakon pauze opet u zraku. Dobre vijesti, požar kod Šestanovca u potpunosti je ugašen. Okrećem po zapovijedi prema Svilaji. Taj se put vidljivost popravila pa dobivam nalog za gašenje Svilaje. Vatrena fronta na tom požarištu bila je duga nekoliko kilometara. Tu sam se zadržao iduća dva sata do zalaska Sunca, a vodu sam punio na sinjskom aerodromu. ■

OSRH

više postrojbi i njihovi veliki napori bili su nagrađeni: vodostaj je počeo padati i sutradan su se vratili u svoje matične postrojbe. Iako su poplave napravile štetu, pripadnici OSRH su uz pomoć MUP-a, vatrogastva, Crvenog križa, Hrvatske gorske službe spašavanja, Hrvatskih voda kao i građana Ogulina spriječili da posljedice ne budu još teže. Svi oni zaslužuju čestitke, i mi ih upućujemo upravo preko inženjerca OSRH, s kojim smo proteklog tjedna razgovarali na poligonu "Eugen Kvaternik-Slunj". Ondje je smješten zajedno s kolegama iz 1. HRVCON UN-ENGOY, tj. Inženjerijske satnije

SPAVAT ĆEMO KAD PO

HRVATSKI VOJNIK SLAVKO MLINARIĆ (22), PRIPADNIK INŽENJERIJSKE PUKOVNIJE HKoV-a I RUKOVATELJ NA INŽENJERIJSKOM SREDSTVU KOMBINIRKA S KOLEGAMA IZ NAMJENSKI ORGANIZIRANIH SNAGA SREDINOM RUJNA POJURIO JE UPOMOĆ STANOVNICIMA OGULINA KOJIMA JE PRIJETILA KATASTROFALNA POPLAVA. ZA STROJEM JE TOVAREĆI I PREVOZEĆI VREĆE S PIJESKOM PROVEO VIŠE OD 24 SATA, S VRLO KRATKIM INTERVALIMA ODMORA

Ekipa Hrvatskog vojnika stigla je uvečer 19. rujna u opasno ugroženi Ogulin. Zbog obilnih kiša, nabujala rijeka Dobra već je bila "načela" neke od tamošnjih kuća, a sa strepnjom se očekivao najavljeni voden val koji je mogao dodatno pogoršati situaciju. Uskoro, na jednoj od glavnih gradskih ulica, naše vozilo nije moglo dalje, ispriječili su nam se vojna labudica i bager koji su pažljivo manevrirajući pokušavali ući u dvorišta kojima je prijetila poplava, kako bi ih opskrbili s vrećama ispunjenim pijeskom. Izisli smo iz automobila i vidjeli da rad hrvatskih vojnika promatraju mnogi Ogulinčići. "Uvijek je bolje kad je vojska ovđe, ne samo da nam pomažu, nego nam i daju osjećaj sigurnosti," rekla nam je jedna gospođa koja je stajala iza ograde u svojem dvorištu. Tad još nismo znali da je za uprav-

ljačem bagera, tj. radnog stroja "kombinirke", vojnik Slavko Mlinarić iz Inženjerijske pukovnije Hrvatske kopnene vojske.

Nakon što smo produljili dalje, u Kriznom stožeru sastali smo se sa satnikom Draženom Brkićem kako bismo dobili informacije o radu namjenski organiziranih protupočasnih snaga kojima je zapovjedao u Ogulinu. Podatke o svim aktivnostima NOS-a, radnim satima, napunjenoj vrećama, časnik je dopunio i riječima: "Naši su momci sjajni, evo, na primjer, imam ovde jednog bagerista koji radi već više od 24 sata u komadu, s vrlo kratkim intervalima odmora. Zove se Slavko Mlinarić. I nije stvar samo u vremenu, nego i u njegovoj požrtvovnosti, predanosti, profesionalnosti, stegi i stručnosti." Naravno, uz Mlinarića su sve vrijeme bili njegovi kolege iz

deklarirane za sudjelovanje u misijama i prijavljene u sustav raspoloživosti snaga UN-a (Peacekeeping Capability Readiness System).

U VOJSCI DO KRAJA

Mladi Požežanin (22) rodio se nekoliko mjeseci prije oslobodilačkih operacija Bljesak i Oluja i u njegovoj je obitelji Hrvatska vojska uvijek bila jedna od glavnih tema. "I djed i otac i stričevi, svi su bili u vojsci, tako i ja od ranog djetinjstva prolazim vojnu obuku," smije se Slavko, sin nekadašnjeg specijalnog policajca i Tigra. S takvim podrijetlom, uvijek je želio postati vojnik. Nakon završene srednje škole i prvog posla u civilnoj tvrtki, u rodnom gradu otvorila su mu se vrata vojarne "123. brigade HV", tj. Dragovoljnog vojnog osposobljavanja. Na osposobljavanju je prema svim parametrima obuke bio među najboljima pa ne čudi da je već tjeđan dana nakon završetka služenja dobio poziv za profesionalnu vojsku. Trebao se javiti u karlovačku vojarnu "Kamenisko". "Kao

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Tomislav BRANDT

razini." I u tom tempu Mlinarić je radio, prema evidenciji njegova nadređenog, od ponedjeljka u 20 do utorka u 23:30 sati! "Cijelo vrijeme sam forsirao, adrenalin me "pucao" i razbuđivao: ajmo, ajmo, ajmo, voda se diže! Inače sam pušač, no nisam stigao niti zapaliti cijeli dan. Govorili smo si da ćemo spavati kad sve rješimo, kad pomognemo ljudima, to nam je bilo najvažnije, to je bila zadaća koju smo došli izvršiti," prisjeća se voјnik. No, usprkos svemu, morao je ostajati i pribran, "išli smo kroz gradske ulice i dvorišta bagerom i labudicom, ponekad smo se jedva okretali, a trebali smo paziti da ne napravimo neku štetu." Na kraju su uspjeli, "znali smo to kad smo primijetili koliko su nam ljudi zahvalni. Često bi nas nudili hranom i pićem, pitali jesmo li gladni, umorni ili žedni. No, jedino smo stigli zahvaliti na tome i nastaviti dalje s poslom." A držalo ih je i međusobno bodrenje, i sarni smo te večeri vidjeli koliko je među vojnicima bila dobra atmosfera, unatoč kiši, hladnoći i mukotrpnom poslu, "nije nam bilo teško, svi smo mladi, spojili smo tu mladost i znanje koje smo stekli u vojsci". Konačno je legao u srijedu sat poslije ponoći, no nije to bio čvrst san, "spavao sam u odori, bili smo u pripravnosti, čekali što će se dogoditi". Ipak, stigla je vijest da se Dobra smilovala i spustila, "na povratku u vojarne svi smo bili zadovoljni i veseli, no zapravo nismo bili svjesni što i koliko smo toga napravili."

MOGNEMO LJUDIMA

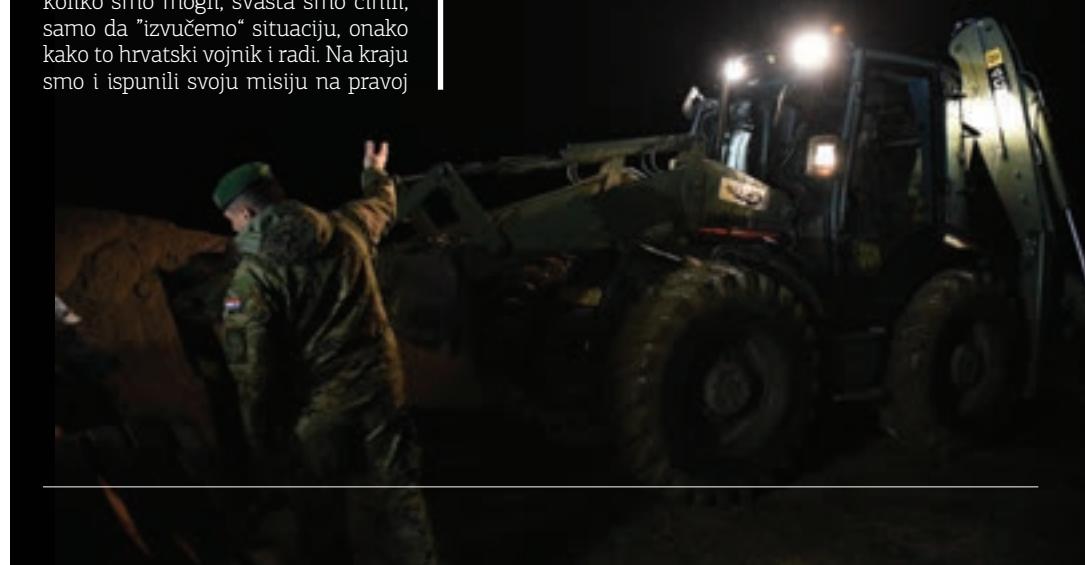
dijete sam razmišljao o nekom drugom rodu vojske. Ali, danas znam da je inženjerija dobra za mene. Snašao sam se u njoj brzo...." samopouzdan je voјnik, uz opasku da je zahvalan kolegama koji su mu davali potporu u obuci, pa i za rad *kombinirkom* kojom danas tako vještito upravlja i rukuje.

Zapravo, nakon što smo se prisjetili kako se tad nam nepoznati bagerist Slavko Mlinarić snalazio s tim velikim strojem po ulicama i uskim dvorištima, kao i u hangarima ogulinske vojarne, postalo nam je jasno koliko neke vještine i poslove prihvaćamo zdravo za gotovo.

Potvrdio nam je to i inženjerac: "Odgovornost je velika, treba dobro obavljati posao, ali i paziti na ljude, sam stroj i imovinu. Kombinirka nije baš pregledna, ponekad više rabim neki svoj osjećaj za rad i prostor." Srećom, one čiste vojničke sposobljenosti i psihofizičke spremnosti mu ne nedostaje, i ona sigurno stoji iza onih brojnih sati koje je izdržao na stroju. "Pazim na kondiciju i fizičku spremu, vježbam i u slobodno vrijeme, bavim se sportom. Na motoričkim provjerama uvijek

sam na 100 posto. Vojnik sam kao i svi ostali, jedino što radim na stroju." I tako je s kolegama pojurišao upomoć Ogulinu. Kad su stigli, iznenadio ih je sunce. No, odjednom se sve promjenilo, "počelo je kišiti i tako je krenulo: tovarimo vreće, palete i sve drugo, ljudi punе vreće, dolaze kamioni i labudice, jedan, drugi treći i još mnogo njih... Vozimo po gradu, ljudima ostavljamo vreće po dvorištima. Pomagali smo im koliko smo mogli, svašta smo činili, samo da "izvučemo" situaciju, onako kako to hrvatski voјnik i radi. Na kraju smo i ispunili svoju misiju na pravoj

Bilo mu je jako dragو što je uopće izabran za misiju UN-a, što mu nadređeni i kolege vjeruju i računaju na njega. Jer, svjestan je da misija ne znači samo rad na stroju, "moramo obavljati sve vojničke zadaće, štititi se i prilagođavati se svim situacijama. Kamo god išli, ne očekujemo ništa bajno ili krasno, pripremljen sam za sve, i kao voјnik i kao bagerist i kao čovjek." I dok čekaju misiju na Slunj, Slavko Mlinarić i *kombinirka* u stalnom su pogonu, aktivnosti na poligonu je mnogo. I to mu odgovara, "stalno učim i usavršavam se, planiram se školovati i dalje, a stečena znanja jednog dana prenijeti na mlađe. Vidim se u vojsci do kraja!" ■

NAJBOLJI VOJNIK I DOČASNIK SRPNJA 2017.

Priznanja za izvanredne rezultate postignute u svojem radu primili su najbolji vojnik lipnja 2017. razvodnik Ivan Dujić, najbolji dočasnik lipnja 2017. stožerni narednik Tomislav Petrović, najbolja vojnikinja srpnja 2017. vojnikinja Sanja Mihinac Škrlin i najbolja dočasnica srpnja 2017. nadnarednica VS Mirna Ignac. Priznanje su dobili za profesionalan, predan i savjestan rad u svojim postrojbama, ali i u međunarodnim aktivnostima Oružanih snaga RH...

NADNAREDNUĆA VOJNA SPECIJALISTICA MIRNA IGNAC,

MEDICINSKA TEHNIČARKA U ODJELU ZA PRIMARNU ZDRAVSTVENU ZAŠTITU U VOJNO-ZDRAVSTVENOM SREDIŠTU ZAPOVJEDNIŠTVA ZA POTPORU

Nadnarednica VS Mirna Ignac, prvostupnica sestrinstva na dužnosti medicinskog tehničara u područnoj vojnoj ambulanti "Petar Zrinski", tijekom srpnja 2017. uz svoju dužnost medicinskog tehničara u Odjelu za primarnu zdravstvenu zaštitu, obnašala je i dužnost koordinatora Dočasnicičkog lanca potpore jer u postrojbi po ustroju nema prvog dočasnika ustrojstvenih cjelina. Tijekom srpnja radila je i na brojnim zadaćama sanitetskog terenskog osiguranja. Činjenica da se u ambulantni u kojoj radi tijekom godine pregleda i zbrine i do 7000 pacijenata, potvrđuje da se radi o stručnoj i odgovornoj djelatnici.

Nr VS Mirna Ignac odlično poznaje engleski jezik i rad na računalu, a svoju je stručnost pokazala i kao instruktor i predavač u provedbi obuke iz prve pomoći i hitnih stanja u skladu sa STANAG-om 2122.

Na 1. simpoziju Društva medicinskih sestara i tehničara Domovinskog rata pod pokroviteljstvom Ministarstva hrvatskih branitelja, održala je prezentaciju "Uloga medicinske sestre i tehničara u OSRH". Sudjelovala je u osnivanju Društva medicinskih sestara i tehničara Domovinskog rata Hrvatske udruge medicinskih sestara (HUMS) kao i u organizaciji sastanka Prvog izvršnog odbora Društva medicinskih sestara i tehničara Domovinskog rata HUMS-a održanog na Hrvatskom vojnem učilištu. Dočasnica Mirna Ignac je Odlukom potpredsjednika Vlade i ministra obrane Republike Hrvatske imenovana za predstavnici Ministarstva obrane u Društvu medicinskih sestara i tehničara Domovinskog rata HUMS-a. Kao članica izvršnog odbora Društva medicinskih sestara i tehničara Domovinskog rata (DMSITDR) sudjelovala je na Kongresu HUMS-a "Sestrinstvo bez granica II" kao članica Organizacijskog odbora Kongresa te je dobila zahvalnicu za doprinos u organizaciji Kongresa s međunarodnim sudjelovanjem.

Svojim odnosom prema pacijentima i suradnicima, vojničkim izgledom i ponašanjem pokazuje visoke standarde te pridonosi uspješnosti zdravstvene struke u VZS-u i OSRH. Nadnarednica VS Mirna Ignac odgovorna je dočasnica koja je spremna preuzeti veliku odgovornost i brigu o djelatnicima Odjela za primarnu zdravstvenu zaštitu te sve zadaće koje su joj dodijeljene uspješno izvršava. Svojim predanim i požrtvovnim radom izravno utječe na zadovoljstvo djelatnika u OzPZZ-u, pokazuje veliku nesobičnost u svakodnevnom radu te pridonosi pozitivnoj radnoj atmosferi i zajedništvu u postrojbi. Nadnarednica VS Mirna Ignac svojom profesionalnošću i poštovanjem prema kolegama može biti primjer svim pripadnicima Oružanih snaga RH te zaslžuje ponosno nositi titulu najbolje dočasnice u srpnju 2017.

STOŽERNI NAREDNIK TOMISLAV PETROVIĆ,

VIŠI INSTRUKTOR U ODSJEKU TEMELJNE DOČASNIČKE IZOBRAZBE NA HRVATSKOM VOJNOM UČILIŠTU "DR. FRANJO TUĐMAN"

Stožerni narednik Petrović je tijekom lipnja 2017. pokazao iznimnu motivaciju, organiziranost, snalažljivost i sposobnost u provedbi nastave. Sudjelovao je u provedbi nastave iz više predmeta na Temeljnoj dočasnicičkoj izobrazbi 51. naraštaja. Samostalno je proveo izobrazbu kao nositelj predmeta Vodenje I i Metodika vojne obuke te kao suradnik u nastavi u predmetu Opća taktika - završna vježba na terenu VP-a Gašinci.

Uz provedbu nastave, velik doprinos dao je u izradi prijedloga novog NPP-a TDI-ja gdje je izravno obradivao nastavne programe predmeta Vodenje I i Metodika vojne obuke, a aktivno je sudjelovao i u obradi ostalih predmeta TDI-ja. Stožerni narednik Tomislav Petrović nesobično pomaže kolegama i potiče ih u obučavanju, a kao pravi profesionalac i istinski vojnik posjeduje visoke moralne standarde, htjenje i motivaciju za rad te pravodobno izvršavanje svih zadaća. U skladu s evaluacijama nastave s polaznicima Temeljne dočasnicičke izobrazbe, koji su ga prepoznali kao izvrsnog instruktora i provedenim nadzorima nastave čija je prosječna ocjena u šk. godini 2016./2017., izvrstan 4,80 te ostalim rezultatima rada, sžn. Tomislav Petrović izabran je za najboljeg instruktora u Dočasnicičkoj školi za školsku godinu 2016./2017.

Svojim radom, ponašanjem, zaloganjem i vojničkim izgledom primjer je drugim dočasnicima i kolegama te je zaslžio ponijeti titulu najboljeg dočasnika lipnja 2017.

OJI, snimio Tomislav BRANDT

NIK LIPNJA I SRPNJA 2017.

Načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga RH general zbora Mirko Šundov 25. je rujna uručio priznanja najboljim vojnicima i dočasnicima Oružanih snaga za lipanj i srpanj 2017. Svečanost je u pratinji provedbenog dočasnika prvog dočasnika Oružanih snaga RH časničkog namjesnika Dražena Klanjca i prvih dočasnika postrojbi iz kojih dolaze nagrađeni priređena u prostorijama Glavnog stožera Oružanih snaga RH u Zagrebu. Priznanja za izvanredne rezultate postignute u svojem radu primili su najbolji vojnik lipnja 2017. razvodnik Ivan Dujić, najbolji dočasnici lipnja 2017. stožerni narednik Tomislav Petrović, najbolja vojnikinja srpnja 2017. vojnikinja Sanja Mihinac Škrlin i najbolja dočasnica srpnja 2017. nadnarednica VS Mirna Ignac.

Cetvero pripadnika OSRH proglašeni su najboljim vojnicima i dočasnicima tijekom lipnja i srpnja 2017. Priznanje su dobili za profesionalan, predan i savjestan rad u svojim postrojbama, ali i u međunarodnim aktivnostima Oružanih snaga RH. General zbora Mirko Šundov tijekom razgovora s najboljim vojnicima i dočasnicima pohvalio je sve nazočne u njihovim iznimnim postignućima i hvalevrijednim pothvatima te im je zahvalio u ime svih pripadnika Oružanih snaga RH. ■

VOJNIKINJA SANJA MIHINAC ŠKRLIN,

CILJAČ OPERATOR NA DALJINSKI UPRAVLJANOJ
ORUŽANOJ STANICI (DUOS) NA VOZILU PATRIA U 3. VODU
1. MEHANIZIRANE SATNJE 2. MEHANIZIRANE
BOJNE GROMOVI HRVATSKE KOPNENE VOJSKE

Tijekom srpnja 2017., (od 17. do 20. srpnja 2017.), vojnikinja Sanja Mihinac Škrlin sudjelovala je kao pripadnica Namjenski organiziranih snaga Oružanih snaga RH na saniranju požarišta u okolini Splita. Prednjačila je u zalaganju i trudu prilikom saniranja i gašenja šumskih požara. Na saniranju požarišta u području raketne baze "Žrnovnica" 19. srpnja 2017. posebno se istaknula učestalim ophodnjama po opozarenom i izgorjelom području sanirajući manje požare na vrlo zahtjevnom terenu. Zbog dosta visoke temperature, kao osposobljena borbena spašavateljica brinula je da pripadnici postrojbe uzimaju dovoljne količine tekućine. U ophodnji s još dvama pripadnicima, zatekla se u situaciji da je na požarištu jednom od njih došlo do slabljenja organizma. Preventivno je riješila situaciju i na taj je način spriječila teže posljedice. Posebno se naglašava njezin angažman u održavanju opreme za gašenje požarišta jer je prije samog odlaska na požarište provjerila ispravnost cjelokupne opreme za gašenje (vatrogasne naprtnjače, metlanice za gašenje, kombinezone i vatrogasne čizme). Vojnikinja Mihinac Škrlin iskoristila je svoje poznavanje sustava i naučenih lekcija iz prijašnjih PP NOS-ova te je pokazala da i pripadnice Oružanih snaga RH mogu sudjelovati u najzahtjevnijim zadaćama. U svakom trenutku daje mnogo više nego što se od nje traži težeći da sve zadaće izvrši na najbolji, najsigurniji i najbrži mogući način. Njezina svestranost uvelike utječe i na ostale pripadnike postrojbe dajući im dodatnu motivaciju za rad te je zbog svih svojih kvaliteta izabrana za vojnikinju srpnja 2017.

RAZVODNIK IVAN DUJIĆ, VOJNI POLICAJAC U 3. SATNIJU PUKOVNIJE VOJNE POLICIJE U ĐAKOVU

Razvodnik Dujić odabran je za najboljeg vojnika lipnja 2017. U povratku s posla uočio je prometnu nesreću, odmah zaustavio svoje vozilo te je provjerio što se dogodilo i ima li unesrećenih. Na mjestu prometne nesreće zatekao je teško ozlijedenog motociklista i odmah mu pružio prvu pomoć istodobno dajući upute drugim sudionicima prometne nesreće iz osobnog vozila kako bi se zaštitilo mjesto sudara i očuvali tragovi nesreće. Razvodnik Dujić je završio Tečaj za borbenog spasioča (CLS - Combat Life Saver) te je stečeno znanje s obuke iskoristio u pružanju prve pomoći i proveo sve proceduralne radnje i postupke koje su bile potrebne s obzirom na težinu ozljeda unesrećenog. Nakon pružanja prve pomoći nastavio je pratiti i nadzirati unesrećenog dajući savjete i preporuke ostalim osobama koje su se zatekle u nesreći sve do dolaska ekipe prve pomoći i ophodnje prometne policije PP-a Vinkovci kad je daljnju brigu u ozlijedenom predao stručnom medicinskom osoblju. Znanje i obučenost koje je stekao na tečaju CLS-a praktično je iskoristio u stvarnoj situaciji pomoći unesrećenom te upravo zahvaljujući prisjetnosti razvodnika Dujića nisu nastupile i teže posljedice u ovoj teškoj situaciji. Razvodnik Dujić je vojni policajac koji sve dužnosti i poslove izvršava vrlo savjesno, odgovorno i točno. Zbog svojih vojničkih odlika, poštivanja etičkog kodeksa Vojne policije, razine osobne spremnosti, znanja i iskustva, uživa autoritet kod svih kolega u postrojbi. Zbog smirenog, profesionalnog i humanog postupanja koristeći praktično znanje s tečaja, razvodnik Ivan Dujić primjer je i drugim pripadnicima postrojbe i Oružanih snaga i dokaz vrijednosti obuke i usavršavanja.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE**

Na temelju članka 62. stavka 3. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske ("Narodne novine", br. 73/13, 75/15 i 50/16) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojnodiplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/16-03/1, URBROJ: 512-01-16-169 od 13. travnja 2016., objavljuje

**INTERNI OGLAS
za popunu dužnosti**

1. SAVEZNIČKO ZAPOVJEDNIŠTVO ZA OPERACIJE, SHAPE, Mons, Belgija
Dužnost: Staff Officer (CIMIC), Operations Directorate, J9, CIMIC Branch, OF-4, OSC MMX 0050

Uvjeti:

- osobni čin: bojnik - pukovnik
 - znanje engleskog jezika STANAG 3333
 - treća razina slijedno rastuće časničke izobrazbe
 - sigurnosni certifikat: NATO SECRET
 - ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description)
- Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2018.

2. SAVEZNIČKO ZAPOVJEDNIŠTVO ZA OPERACIJE, SHAPE, Mons, Belgija
Dužnost: stožerni dočasnik (Staff Assistant - Administration), J8, OR-7, OSC BXX 0030

Uvjeti:

- osobni čin: narednik – nadnarednik
 - druga razina slijedno rastuće dočasnicičke izobrazbe
 - znanje engleskog jezika STANAG 3322
 - sigurnosni certifikat: NATO SECRET
 - ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description)
- Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2018.

3. SAVEZNIČKO ZAPOVJEDNIŠTVO ZA OPERACIJE, NATO Special Operations HQ, Mons, Belgija
Dužnost: stožerni časnik (Policy Developer), OF-3, OSO TLP 0020

Uvjeti:

- osobni čin: satnik - bojnik
 - znanje engleskog jezika STANAG 3333
 - treća razina slijedno rastuće časničke izobrazbe
 - sigurnosni certifikat: NATO SECRET
 - ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description)
- Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2018.

4. Joint Force Command HQ Brunssum, Nizozemska
Dužnost: stožerni časnik (Humanitarian Analyst), DCOS Operations, J2, Intelligence and Knowledge Analysis&Production Branch, Analysis Section, OF-4, OJN IAA 0100

Uvjeti:

- osobni čin: bojnik – pukovnik
 - treća razina slijedno rastuće časničke izobrazbe
 - iskustvo u obavještajnom funkcionalnom području
 - znanje engleskog jezika: STANAG 3333
 - sigurnosni certifikat: NATO SECRET
 - ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description)
- Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: rujan 2018.

5. Joint Force Command HQ Napulj, Talijanska Republika
Dužnost: stožerni časnik (Land Logistics Operations), DCOS Support, J4, Logistic Operations and Plans Branch, Logistics Operations Section, OF-4, OJS LLO 0060

Uvjeti:

- treća razina slijedno rastuće časničke izobrazbe
 - znanje engleskog jezika STANAG 3333
 - sigurnosni certifikat: NATO SECRET
 - ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description)
- Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: rujan 2018.

6. NATO Military Liaison Office, Advisory Cell, Beograd, Republika Srbija
Dužnost: stožerni časnik (Plans and Policy Adviser) - OF-4 , SRB MLO 003

Uvjeti:

- osobni čin: bojnik – pukovnik
 - treća razina slijedno rastuće časničke izobrazbe
 - znanje engleskog jezika: STANAG 3333
 - sigurnosni certifikat: NATO SECRET
 - ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description)
- Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: studeni 2018.

7. HQ Allied Rapid Reaction Corps (ARRC), Innsworth, UK

Dužnost: stožerni časnik/čelnik planskog tima - S01 G35 Plans B, OF-4,

Uvjeti:

- osobni čin: pukovnik
 - pripadnost grani: KoV
 - Intergranska zapovjedno-stožerna izobrazba
 - znanje engleskog jezika: SLP 3333
 - sigurnosni certifikat: NATO SECRET
 - iskustvo u multinacionalnom radnom okružju
 - iskustvo u upravljanju planskim procesima, odabiru ljudstva u skladu s operativnim zahtjevima i nabavi
 - ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description)
- Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: prosinac 2018.

8. Combined Air Operations Centre (CAOC), Torrejon, Kraljevina Španjolska

Dužnost: Stožerni časnik - Air Surveillance Officer (4), OF-3

Uvjeti:

- osobni čin: satnik – bojnik
 - pripadnost grani: HRZ
 - treća razina slijedno rastuće časničke izobrazbe
 - znanje engleskog jezika: STANAG 3333
 - sigurnosni certifikat: NATO SECRET
 - ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description)
- Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2018.

9. HQ Air Command Ramstein, Savezna Republika Njemačka

Dužnost: stožerni časnik (Air Policing), OF-3, DCOS Operations, Operations Centre, Air Policing and Reporting Section

Uvjeti:

- osobni čin: satnik-bojnik
 - rod: zrakoplovstvo
 - treća razina slijedno rastuće časničke izobrazbe
 - iskustvo u području nadzora zračnog prostora
 - znanje engleskog jezika: STANAG 3333
 - sigurnosni certifikat: NATO SECRET
 - ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description)
- Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2018.

10. NATO CIS Group, 1st NATO Signal Battalion, Command Group, S3, Wesel, SR Njemačka, ODN GOX 0200

Dužnost: stožerni časnik (Training and Exercise, Movement Plans), OF2

Uvjeti:

- osobni čin: natporučnik – satnik
 - znanje engleskog jezika: STANAG 3333
 - sigurnosni certifikat: NATO SECRET
 - ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description)
- Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: rujan 2018.

Osim propisanih uvjeta kandidati moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Za kandidate koji ispunjavaju uvjete provest će se individualni razgovor na hrvatskom i engleskom jeziku s pitanjima vezanim uz dužnost.

Prijave s dokazima za ispunjavanje navedenih uvjeta za interesirani kandidati mogu dostaviti na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Stančićeva 6, 10000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 (četrnaest) dana od dana objave oglasa u Hrvatskom vojniku.

Foto: Nikolina Luketić

OBILJEŽENA 26. OBLJETNICA OSLOBAĐANJA VARAŽDINA I DAN BRANITELJA VARAŽDINSKE ŽUPANIJE

Dan oslobođanja Varaždina i Dan branitelja Varaždinske županije obilježen je 22. rujna. Tog se dana prije 26 godina na varaždinskoj vojarni zavijorila hrvatska zastava.

U prigodi obljetnice položeni su vijenci i zapaljene svijeće te je održan svečani mimohod i postrojavanje predstavnika ratnih postrojbi i braniteljskih udruga.

Izaslanik potpredsjednika Vlade i ministra obrane na središnjoj svečanosti bio je državni tajnik Zdravko Jakop, koji se tom prigodom obratio okupljenima. Istaknuo je važnost oslobođanja vojarne i vojnih skladišta u Varaždinu i Varaždinskoj županiji, jer se time izravno pridonijelo jačanju hrvatskih oružanih snaga i ostvarenju sna o hrvatskoj slobodi, samostalnosti i neovisnosti. Također je naglasio koliko je ponosan što se Pume, jedan od najprepoznatljivijih simbola Domovinskog rata i Varaždinske županije, vraćaju onamo gdje i pripadaju, u svoj grad, u projektu koji je inicirao ministar obrane Damir Krstičević. Državni tajnik Jakop istaknuo je kako vjeruje da će povratak Puma u Varaždin pozitivno utjecati na razvoj lokalne zajednice i lokalnog gospodarstva te na ukupnu sigurnost tog kraja, ali i cijele domovine Hrvatske.

U sklopu obilježavanja Dana oslobođanja Varaždina i Dana branitelja Varaždinske županije na Kapucinskom trgu bio je postavljen taktičko-tehnički zbor. Posjetitelji su mogli razgledati pješačko naoružanje i opremu, BOV Patria, MRAP M-ATV te SVLR 122 mm Vulkan. Na promidžbenom štandu zainteresirani su mogli dobiti informacije o sveučilišnim studijskim programima na HVU-u "Dr. Franjo Tuđman", o tome kako postati vojni pilot te o dragovoljnem vojnom ospozobljavaju, a na simulatoru letenja mogli su isprobati svoje letačke sposobnosti.

N. LUKETIĆ

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 62. stavka 3. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske ("Narodne novine", br. 73/13, 75/15 i 50/16) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/16-03/1, URBROJ: 512-01-16-169 od 13. travnja 2016., objavljuje

INTERNI OGLAS za popunu dužnosti

- Nacionalno vojno predstavništvo Republike Hrvatske pri Savezničkom zapovjedništvu za operacije, ACO, SHAPE, Mons, Kraljevina Belgija
Dužnost: nacionalni vojni predstavnik Republike Hrvatske, ustrojeni čin: brigadir

Uvjeti:

- osobni čin: brigadir ili kapetan bojnog broda
- znanje engleskog jezika: STANAG 3332 ili ALCPT 85 %
- četvrta razina slijedno rastuće časničke izobrazbe
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET

Dopunski (poželjni) uvjeti:

- PDS/doktor-magistar znanosti
- obnašanje zapovjednih i voditeljskih dužnosti na operativnoj i strategijskoj razini
- tečaj strategijskog planiranja
- završena međunarodna izobrazba strategijske razine
- završen NATO Defence College

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2018.

- Vojno predstavništvo Republike Hrvatske pri Organizaciji Sjevernoatlantskog ugovora i Europske unije u sastavu Stalnog predstavništva RH pri Organizaciji Sjevernoatlantskog ugovora, Bruxelles, Kraljevina Belgija
Dužnost: stožerni obavještajni časnik, ustrojeni čin: pukovnik

Uvjeti:

- ustrojeni čin: bojnik - pukovnik
- znanje engleskog jezika: STANAG 3332 ili ALCPT 85 %
- treća razina slijedno rastuće časničke izobrazbe
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET

Dopunski (poželjni) uvjeti:

- znanje francuskog jezika
- međunarodna izobrazba iz obavještajnog funkcionalnog područja

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: prosinac 2018.

Osim propisanih uvjeta kandidati moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Za kandidate koji ispunjavaju uvjete provest će se individualni razgovor na hrvatskom i engleskom jeziku s pitanjima vezanim uz dužnost.

Prijava s dokazima za ispunjavanje navedenih uvjeta zainteresirani kandidati mogu dostaviti na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje potencijalima, Stančićeva 6, 10000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 (četrnaest) dana od dana objave oglasa u Hrvatskom vojniku.

Foto: Raytheon

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

Foto: Facebook/ Fuerza Aérea Argentina

ZAMJENA ZA ARGENTINSKE TUCANOSE

Jane's je objavio da je argentinsko zrakoplovstvo primilo krajem rujna prvu pošiljknu novih trenažnih aviona Beechcraft T-6C+ Texan II. Avioni su poletjeli iz Beechcraftove tvornice u Wichita, Kanzas, a sletjeli u Školi ratnog zrakoplovstva (Escuela de Aviación Militar) u Córdobi. Argentina je ukupno naručila 12 aviona u poslu vrijednom 160,4 milijuna dolara. Preostale bi letjelice trebale stići tijekom iduće godine, kako bi za obuku zamjenile Embraerove EMB-312 Tucanose koji će biti bazirani na sjeveru zemlje zbog nadzora granice u borbi protiv krijumčara droge. Duljina aviona T-6C+ Texan II iznosi 10,16 m, visina 3,25 m, a raspon krila 10,2 m. Pokreće ga turboprop motor snage 820 kW, najveća osnovna masa iznosi 2336 kg, a poletna i sletna masa 3130 kg.

D. VLAHOVIĆ

RUMUNJSKA

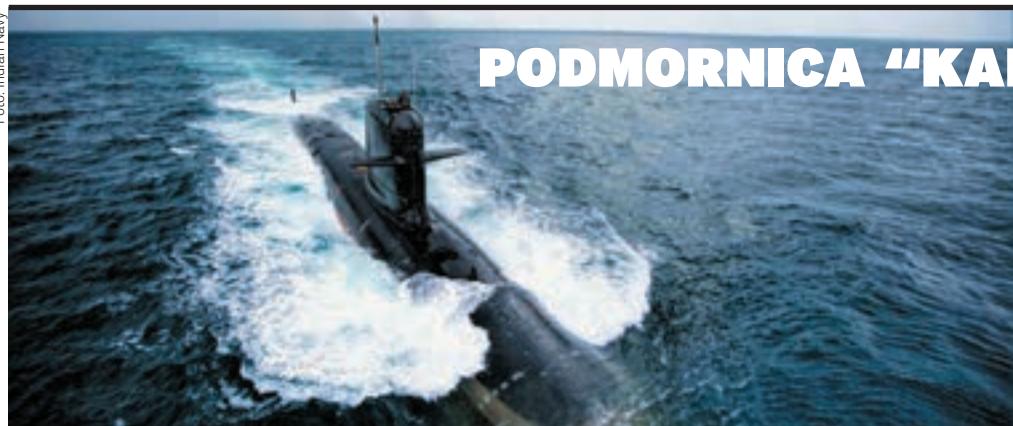
Rumunjska državna novinska agencija ActMedia prenijela je 28. rujna izjavu ministra obrane Mihai-Viorela Fifora u kojoj navodi da će njegova zemlja do kraja godine kupiti prvi PZO dugodometni raketni sustav Patriot. Očekuju se konačna službena odobrenja američkih vlasti kojima će tvrtkama Lockheed Martin i Raytheon biti dopušteno sklanjanje ugovora s Rumunjskom, ali sama

nabava ipak će biti rezultat sporazuma dviju saveznica u NATO-u. Rumunjska inzistira na obročnoj otplati nabavnih troškova te na održavanju sustava u jednoj od domaćih tvrtki. Prema vijestima iz srpnja, posao bi mogao vrijediti do 3,9 milijardi dolara, a obuhvatio bi sedam sustava Patriot konfiguracije 3+ s radarima, nadzornim stanicama, antenama, lansirnim stanicama i sustavima

Foto: Indian Navy

PODMORNICA "KALVARI" DOSTAVLJ

Brodogradilište Mazagon Dock Shipbuilders Limited (MDL) dostavilo je 21. rujna indijskoj mornarici prvu od šest dizelsko-električnih podmornica klase Kalvari izgrađenu po licenciji francuskih podmornica klase Scorpène. "Kalvari" je porinuta u listopadu 2015., a pokušne plavidbe i ostala ispitivanja započela je u svibnju 2016. U ožujku ove godine uspješno je ispaljen protubrodski projektil Exocet SM39 Block 2.

OJAČAVA PZO

za opskrbu električnom energijom te projektilima MIM-104E i PAC-3. Ministar Fifor potvrdio je i da se radi na nabavi dodatnih 36 aviona F-16 Fighting Falcon. Rumunjska je nedavno od Portugala kupila 12 takvih aviona (F-16A), a zadnja tri preuzela je prošlog tjedna. Nova i veća pošiljka stigla bi iz SAD-a, kamo je već upućen upit o mogućoj cijeni i uvjetima nabave. Ministar

je istaknuo i želju da se piloti lovaca obučavaju u Rumunjskoj, a obučni avion uoči prelaska na F-16 bio bi domaći proizvod IAR 99 Šoim. Razmišlja se i unaprijed: državni tajnik Mircea Duša istaknuo je prilikom preuzimanja aviona u Portugalu da su oni tranzicija prema uvođenju borbenih aviona pете generacije u rumunjsko zrakoplovstvo.

D. VLAHOVIĆ

ENA INDIJSKOJ MORNARICI

Podmornica može dosegnuti najveću podvodnu brzinu od 20 čvorova i smjestiti posadu od 31 člana, uključujući šest časnika. Klasa će nakon uvođenja u operativnu uporabu činiti jezgru flote konvencionalnih podmornica i zamijeniti zastarjele podmornice klase Sindhughosh i Shishumar. Druga podmornica u klasi, imena "Khanderi", otplovila je 1. lipnja iz luke Mumbai prema otvorenom

moru kako bi započela prvu seriju brodograđevnih pokusnih plovidbi. Primjerice, prvi se put ozbiljno ispituje njezin pogonsko-propulzijski sustav. "Khanderi" je porinuta u siječnju 2017., a uvođenje u operativnu uporabu očekuje se početkom 2018. Preostale četiri podmornice trebale bi stizati u godišnjim intervalima, ali program kasni gotovo pet godina.

M. PTIĆ GRŽELJ

Foto: Facebook/Foțele Aeriene Române

Foto: RAN

"HOBART" U OPERATIVNOJ UPORABI

"Hobart", prvi PZO razarač iz istoimene klase, službeno je krajem rujna uveden u operativnu uporabu australijske mornarice. Drugi brod u klasi, imena "Brisbane", započinje seriju brodograđevnih ispitivanja i pokusnih plovidbi, a dostava je predviđena za rujan iduće godine. Treće i zasad zadnje plovilo u klasi, "Sydney", bit će dostavljeno u prosincu 2019. Konzorcij AWD Alliance, koji je odgovoran za cijeli projekt, čine brodograditelj ASC, Raytheon Australia i Ministarstvo obrane.

Hobarti će zamijeniti klasu fregata Adelaide (dizajn preuzetog od američke klase Oliver Hazard Perry), koju čini ukupno šest plovila. U uporabi su samo tri fregate klase Adelaide, s tim da će jedna, "Darwin", u prosincu biti umirovljena. Klasa Hobart temeljena je na projektu višenamjenske fregate F-100 španjolske Navantije, s brojnim modifikacijama u skladu sa zahtjevima australijske mornarice. Osnovne brodograđevne značajke očituju se u duljini od 147 m, širini 18,6 m, gazu 5,17 m te najvećoj istisnini 7000 t. Propulzijski sustav temelji se na CODOG konfiguraciji, a uporabom isključivo plinskih turbina i vijaka s promjenjivim usponom krila postizat će brzine veće od 28 čvorova. Projektni doplov iznosi 5000 NM pri brzini od 18 čvorova. Posadu čini 186 članova uz dodatnih 16 članova zračne eskadrile. Razarači su opremljeni AEGIS borbenim sustavom Baseline 7.1 i faznim radaronom AN/SPY-1D(V) te tragalačkim radaronom. Za PZO je zadužen 48-cijevni MK 41 vertikalni lansirni sustav s projektilima Standard Missile-2 Block IIIA/IIIB. Klasa je naoružana i projektilima RIM-162 Evolved Sparrow Missile (ESSM) Block I. Razarači će nositi mornarički helikopter MH-60R Seahawk Romeo.

M. PTIĆ GRŽELJ

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

Foto: Marinha Portuguesa

PORINUT ČETVRTI BROD KLASE VIANA DO CASTELO

Portugalska brodograđevna tvrtka West Sea, Estaleiros de Viana porinula je 13. rujna četvrti odočbalni ophodni brod klase Viana do Castelo. Brod "Setúbal" (P363), drugi je, ujedno i zadnji, iz druge serije, a njegov je ulazak u operativnu uporabu portugalske mornarice određen za lipanj 2018. godine. Sestrinski brod "Sines" (P362) porinut je 3. svibnja ove godine, u završnoj je fazi gradnje i opremanja, a dostava je predviđena u veljači 2018. Klasa je namjenski projektirana za plovidbu

u vodama sjevernog Atlantika, stoga ih i nazivaju oceanskim ophodnim brodovima. Zamijenit će korvete klase João Coutinho i Baptista de Andrade te male ophodne brodove klase Cacine čija je glavna zadaća zaštita ribolovnog pojasa te traganje i spašavanje.

Osnovne su dimenzije klase duljina od 83 m, širina 13 m te najveća istisnina 1870 t. Propulzijski sustav čine dva dizelska i dva elektromotora, čime se postiže najveća brzina od 20

čvorova, a najveći doplov iznosi 5000 NM. Brodom upravlja 38 članova posade. Može primiti laki mornarički helikopter tipa Super Lynx Mk.95, ali nije projektiran hangar, te nosi dva Palfigerova gumena čamca s tvrdim dnom tipa FRSQ 600 i FRSQ 700. Temeljno naoružanje čini OTO Melarina oružna stanica MARLIN WS (Modular Advanced Remotely Controlled Lightweight Naval Weapon Station), u kombinaciji s 30 mm Orbitalovim ATK Mk44 Bushmaster automatskim topom,

te vodilicama/šinama namijenjenim protupodmorničkim minama Mk55. Nadalje, opremljen je elektrooptičkim sustavom za nadzor paljbe Medusa MK4/B tvrtke Leonardo, inercijskim navigacijskim sustavom iXblue Quadrans, EIDOVIM integriranim komunikacijskim sustavom, Furuno Electricovim navigacijskim radarima FAR-3230 F-band i FAR-3220 I-band te EDISOFT/Rolls-Royceovim integriranim sustavom upravljanja.

M. PTIĆ GRŽELJ

DALJNJA TESTIRANJA INDIJSKOG POVRS-A?

Screenshot: YouTube

Portal Defense News objavio je 30. rujna da indijska vojska još nije zadovoljna razvojem domaćeg protuoklopнog vođenog projektila 3. generacije Nag (kobra). Navodi se da su testiranja pokazala samo djelomičan uspjeh i da će biti potrebne daljnje provjere koje će provesti sama vojska. Projektil će dulje od godine biti

testiran u različitim vremenskim uvjetima, od ekstremnih vrućina do hladnoća, i "(...) tek će tad biti spreman za proizvodnju.", citira poznati portal pripadnika indijske vojske. U članku se navodi da je Nag dosad isprobana jedino u konfiguraciji na oklopnim vozilima, a ispaljuje se iz sustava / vozila NAMICA (Nag Missile Carrier). Portal navodi i da je problem što je Nag prilično skup, jedan navodno stoji pola milijuna dolara, što je više i od svjetski etabliranih Javelina i Spikea. Jedan je od razloga visoke cijene i taj što su termalni senzori kupljeni od stranih dobavljača, izraelskog Rafaela i francuskog Thalesa, a domaći koje proizvodi državna agencija DRDO (Defence Research and Development Organization) još nisu dosegнуli tražene standarde. Vojska je inicijalno tražila isporuku 2000 projektila Nag u kratkom, a 8000

u duljem roku. Narudžba je zasad smanjena na 500, a proizvodit će ih još jedna državna tvrtka, BDL (Bharat Dynamics Limited). Nabava se odgadā dulje od deset godina pa je Indija odlučila popuniti praznine kupnjom sustava Spike koji proizvodi Rafaelova podružnica u Indiji. Navodi iz članka Defense Newsa u suprotnosti su s vijestima o uspješnom testiranju Naga koju je 9. rujna objavila državna agencija Press Information Bureau. U priopćenju je navedeno da su na poligonu testirane letne sposobnosti dvaju projektila, koji su precizno pogodili različite mete s različitim udaljenostima i u različitim vremenskim uvjetima, čime je "(...) potvrđena cijelovita funkcionalnost projektila s lansirnim sustavom i razvojna testiranja su zaključena."

D. VLAHOVIĆ

Vedran SLAVER

KOPNENA VOJSKA

Foto: U.S. Army

TRAŽI SE: NOVO OKLOPNO VOZILO

Kopnena vojska SAD-a (U.S. Army) još nije definirala zamjenu za generaciju oklopnjaka iz osamdesetih godina prošlog stoljeća. U tijeku je projekt Next Generation Combat Vehicle, koji je već treći pokušaj da se konačno nađe nasljednik, ponajprije borbenog vozila pješaštva M2 Bradley

Prvi pokušaj američke vojske kojim bi zamijenila svoja vozila iz prošlog stoljeća vezan je uz opsežan projekt koji ju je trebao u jednom potezu *revolutionirati*, pa čak i promjeniti način kopnenog ratovanja. Naime, program FCS (*Future Combat Systems*) izvorno je podrazumijevao preoblikovanje postojećih snaga u lakšu, modularnu organizaciju. Inicijalni planovi predviđali su ustrojavanje prve takve modularno opremljene postrojbe 2011. i dovršetak cjelokupne reforme do 2032. godine. Zanimljivo je da je FCS dijelom odgovoran za ustrojavanje Stryker brigada (*Interim Brigade Combat Team* – IBCT ili *Stryker Bri-*

gade Combat Team – SBCT), čime bi se premostio jaz između stare i nove vojske i ispunili kratkoročni borbeni zahtjevi. Stryker brigade uključuju osnovni koncept, odnosno ideju vodiljivog FCS projekta. Riječ je o relativno lakisim i brzo razmjestivim snagama koje vatrenu moć i zaštitu kompenziraju svojom mobilnosti i pameti, a namijenjene su u prvom redu asimetričnim sukobima.

UZALUDNI TROŠKOVI

FCS su činile četiri komponente: kopnena vozila s posadom (*Manned Ground Vehicle* – MGV), besposadni kopneni i zračni sustavi, FCS mreža

– ▲ –
Borбena oklopna vozila Bradley fotografirana u listopadu 2011. u luci Busan, Južna Koreja. Bradleyji su u operativnoj uporabi još od 1981. godine

te oprema za vojnike. MGV dio projekta sastojao se od osam platformi: novog vozila za izravnu vatrenu potporu (svojevrsnog tenka pod nazivom *Mounted Combat System*), transporter pješaštva (*Infantry Carrier Vehicle*), izvidničko-nadzornog vozila, zapovjednog vozila (*C2 Vehicle*), vozila za izvlačenje, vozila za medicinsku evakuaciju, sve do samohodnog topničkog i na kraju samohodnog minobacačkog oruđa (*Non-Line-of-Sight Cannon* i *Non-Line-of-Sight Mortar*). Cijeli je FCS zamišljen kao sustav digitalno umreženih vojnika i njihovih borbenih sustava, od najviše do najniže razine. Namjera je

KOPNENA VOJSKA

bila da KoV SAD-a s pomoću njega stekne potpunu situacijsku svijest, bržu reakciju, taktičku i stratešku mobilnost zbog lakovih vozila, veliku preciznost djelovanja itd.

FCS je pokrenut 1999. i do prekida 2009. je, prema podatku koji navodi najveći broj izvora, potrošio čak 18 milijardi dolara, a nije proizvedeno niti jedno vozilo. Ipak, pojedine tehnologije razvijane za FCS, ponajprije one za umrežavanje, nastavile su razvoj i doživjele kasniju primjenu pa uloženi napor i novac ipak nisu bili sasvim uzaludni. Osnovni razlog neuspjeha FCS-a leži u preambiciozno postavljenim zahtjevima u trenutku kad potrebna tehnologija nije bila dovoljno razvijena.

CRVENI TIM

Uslijedio je projekt GCV (Ground Combat Vehicle), pokrenut s puno manjim ambicijama, odnosno samo s ciljem zamjene borbenog vozila pješaštva Bradley. KoV SAD-a objavio je u veljači 2010. zahtjev za ponude za fazu razvoja tehnologije GCV projekta. Tom su prilikom objavljeni osnovni parametri novog vozila: mogućnost prevoženja desetine od devet vojnika

Prekinuti program FCS ipak je bio jedan od temelja za ustrojanje Stryker brigada američke vojske opremljenih istoimenim oklopnim vozilom

Samohodno topničko oružje XM1203 NLOS-C (Non-Line-of-Sight Cannon) s topom od 155 mm nalazilo se na popisu od osam borbenih sustava koje je predviđao program FCS

Foto: U.S. Army

pješaka, veća otpornost na improvizirane eksplozivne naprave i mine u odnosu na MRAP vozila, veći stupanj zaštite i veća vatrema moć u odnosu na Bradley te prohodnost i pokretljivost izvan ceste barem na razini tenka Abrams. Osim toga, trebao bi stati u transportni zrakoplov C-130 Hercules nosivosti najviše 20 tona. Kako se vidi iz navedenog, američka vojska nastupila je ambiciozno. Vjerojatno zbog loših iskustava s FCS-om, u svibnju 2010. osnovan je poseban Crveni tim koji je trebao identificirati glavne rizike. Prionuo je poslu i identificirao ih praktički u svim aspektima: od planiranog rasporeda provedbe projekta, razine tehničke zrelosti do priuštivosti sustava. Slijedom toga, KoV SAD-a u studenom te godine izmijenio je zahtjeve za GCV

smanjivši glavna očekivanja, ali pretodno navedeni zahtjevi uglavnom su ostali. U novom pozivu ponuditeljima definirane su tri skupine zahtjeva po važnosti, tako da je prva skupina uključivala obvezne elemente, druga manje, a treća najmanje važne.

SKROMNIJI ZAHTJEVI

Sukladno zahtjevima iz prve skupine, i dalje se inzistiralo na prevoženju devet vojnika sa svom opremom i naoružanjem. Osim toga, GCV je morao imati modularni pristup oklopu s tri puta stupnjevima zaštite ovisno o potrebi, ali s MRAP razinom protuminjske zaštite. Predviđalo se i povećanje mase u budućnosti za dodatnih 20 tona (!), mogućnost nadograđivanja softvera te spremnost prvog vozila u roku od sedam godina. Istodobno

Fotografija s testiranja topa XM-360 od 120 mm koji je trebao biti instaliran na vozilo koje bi čak moglo zamijeniti tenk M1 Abrams, tj. oklopnjak XM-1202 Mounted Combat System

su smanjena minimalna očekivanja u vidu vatrene moći pa se odustalo od ugradnje POVRS sustava i zadovoljilo se topom barem onakvim kao kod Bradleyja (25 mm). Odustalo se i od nerealnog zahtjeva za prevoženje avionom C-130 Hercules, tj. GCV je morao stati u veći C-17 Globemaster III. Sve u svemu, GCV je trebao biti veći od Bradleyja i imati barem dvostruku masu u odnosu na njega, kako bi uz tehnologiju koja bi bila dostupna tek u dogledno vrijeme ispunio tražene uvjete. Slično koncipirana vozila, usto i realizirana, jesu izraelski Namer koji nije BVP, te ruski T-15 iz obitelji teških oklopnih vozila Armata, još uvijek u razvoju. Predviđen

je sedmogodišnji razvojni program GCV-a kroz niz natječaja i ugovora s ciljem isporuke prvog serijskog vozila 2018. godine. Ugovori za prvu fazu, tj. razvoj tehnologije, dodijeljeni su u kolovozu 2011. godine General Dynamics Land Systemsu i timu BAE Systems-Northrop Grumman.

ANALIZA KONGRESNOG UREDA

U idućem su razdoblju s raznih strana dolazili prigovori o izvedivoštosti vozila u planiranim tehničkim i vremenskim gabaritima. Posebno je zanimljiva bila analiza koju je u

travnju 2013. objavio Kongresni ured za proračun (*Congressional Budget Office – CBO*), koji je usporedio GCV s traženim minimalnim specifikacijama na postojećim vozilima na tržištu te došao do zanimljivih zaključaka. Kao prvo, ako bi američka vojska zamijenila postojeće Bradleyje gotovim vozilom, izraelskim Namerom, vojnici i vozila vjerojatno bi u postocima imali veću vjerojatnost za preživljavanje borbe nego što bi bio slučaj s GCV-om. Namer, poput GCV-a, može nositi deveteročlani iskrcajni dio. S druge strane, izraelsko vozilo ima manju vatrenu moć (i danas samo vatrenu stanicu 12,7 mm) i manju pokretljivost od GCV-a. Namer bi se vjerojatno, kao i što je sad slučaj za potrebe izraelske vojske, barem djelomično proizvodio u Sjedinjenim Državama. Ako bi vojska izabrala njemačku Pumu, koja prevozi samo šest vojnika, trebalo bi kupiti pet vozila po vodu umjesto sadašnja četiri Bradleyja. Prednost je Pume, međutim, što su u drugim područjima njezine sposobnosti slične ili bolje u odnosu na GCV. Ima veću vatrenu moć od drugih analiziranih vozila uključujući GCV, a njezina je razina zaštite nešto bolja od

Ugovor o razvoju prototipa vozila NGCV-EP vrijedan 237 milijuna dolara, prema zadnjim vijestima od 28. rujna, dodijeljen je industrijskom timu koji predvodi SAIC

KOPNENA VOJSKA

GCV-a uz podjednaku pokretljivost. Kao i kod Namera, proizvodnja Puma zahtijevala bi određeni međunarodni ugovor. Ocenjeno je da bi Bradley modernizacijom postao ubojitiji od GCV-a te osiguravao podjednaku zaštitu, ali i dalje ne bi mogao prevoziti kompletну desetinu, nego kao i sad najviše sedam vojnika te bi bio slabije pokretljiv.

JOŠ I VISOKA CIJENA

Analiza CBO-a skrenula je pozornost i na upitnu realnost provedbe razvoja u sedam godina. Ured je procijenio da bi trebalo više vremena, odnosno od devet do deset godina do isporuke prvih vozila, a detektirani su i problemi vezani uz cijenu. Naime, sukladno iskazanoj potrebi za 1748 novih vozila i uz očekivanu cijenu od 13,5 milijuna dolara po vozilu, nabava GCV-a stajala bi 23,5 milijardi dolara, a cijeli projekt s uračunatim razvojem dostigao bi 28,8 milijardi dolara.

Američka vojska provela je na kraju godine vlastitu analizu. Zaključila je da niti jedno postojeće vozilo na tržištu u cijelosti ne udovoljava potrebama pa je opravдан razvoj potpuno nove platforme. Osim toga, ni fiskalna klima ne omogućuje uspješan završetak projekta. Uz takve zaključke, KoV je 2014. prekinuo razvoj GCV-a!

Nakon prekida programa ipak je nekako održavan FFV (*Future Fighting Vehicle*), dugoročni istraživačko-rазвоjni projekt s ciljem zamjene Bradleyja. No, nakon dvije godine pokrenut je konkretni i trenutačno aktualan projekt borbenog vozila nove generacije (*Next Generation Combat Vehicle* – NGCV). Iako je cilj KoV-a novo borbeno vozilo pješaštva, planirano je stvoriti osnovu za cijelu novu obitelj borbenih oklopnih vozila, pa možda čak i zamjenu tenka Abrams.

NOVE ZAMISLI

Zamišljeno je da bi NGCV trebao doći do konačnog prototipa najkasnije 2025., a oko 2035. počeće bi ulaziti u operativnu uporabu. To je vrlo vjerojatno jer teško da će tridesetih godina ovog stoljeća još postojati mogućnost smislene modernizacije postojećih platformi. Međutim, ključno razdoblje razvoja zapravo dolazi na početku, od danas do 2020. godine. Potrebno je izvršiti teorijske analize i definirati zdrav koncept koji neće kao prethod-

Foto: BAE Systems

BAE Systems razvija vozilo Next Generation Bradley koje je predstavio prije godinu dana

ni projekti završiti u tehnološkom ili finansijskom škripcu.

Osnovni okvir traženih sposobnosti zadan je u startu i odražava očekivanu sliku bojišta u skoroj budućnosti. Nova vozila moći će zajednički djelovati s besposadnim kopnenim i zračnim vozilima. Imat će naoružanje koje će biti lakše, ali poboljšane vatrene moći i s elevacijom dovoljnom za gađanje besposadnih letjelica i protivnika na krovovima zgrada. Bit će opremljena aktivnim sustavima zaštite protiv protuoklopnih i drugih oružja te dizajnirana za zaštitu

poseade i iskrcajnog dijela od mina i improviziranih eksplozivnih naprava. Pokretat će ih hibridni dizelsko-električni ili drugi pogon koji će usto moći napajati brojne druge sustave: od ometača i senzora do lasera za uništavanje besposadnih letjelica.

UKLJUČIVANJE RAZLIČITIH SUBJEKATA

Novi detalji o smjeru razvoja NGCV-a i planiranim rokovima objavljeni su 29. ožujka ove godine prilikom TARDEC-ove (U.S. Army Tank Automotive Research, Development and

Vojnici i Strykeri u teretnom prostoru divovskog USAF-ova transportnog aviona C-17 Globemaster III. Prvi zahtjevi za program Ground Combat Vehicle čak su tražili mogućnost prijevoza vozila puno manjim C-130 Herculesima

Foto: US Army

Engineering Center) prezentacije održane tijekom konferencije za zainteresirane proizvođače. Očekuje se da dva prototipa vozila (NGCV-EP) budu isporučena između 2020. i 2022., a do 2024. provest će se njihova ispitivanja, čime će se okončati razvojni dio projekta koji ima proračun od 700 milijuna dolara. Konferencija je ujedno značila početak natjecanja za ugovaratelje koji će razviti i proizvesti prototipove. Američka vojska putem natječaja želi dovesti u projekt tradicionalne i netradicionalne subjekte iz automobilske industrije, akadem-

ske zajednice i obrambene industrije kako bi se iskoristile najnovije tehnologije iz različitih područja. Ugovor o razvoju prototipa vozila NGCV-EP vrijedan 237 milijuna dolara, prema zadnjim vijestima od 28. rujna, dodijeljen je industrijskom timu koji predvodi SAIC (Science Applications International Corp.), a najpoznatiji dio tima je Lockheed Martin.

TREND JAČIH TOPOVA

Vozilo NGCV-EP trebalo bi prema navedenoj prezentaciji imati poboljšan stupanj sigurnosti podvozja i jaču

Izraelski oklopničak Namer, iako naoružan samo strojnicom 12,7 mm, bio je ogledni primjer za prekinuti GCV

Foto: Israeli Defence Forces

Foto: BAE Systems

BAE Systems bio je ozbiljan kandidat za razvoj i proizvodnju sustava pod radnim nazivom Ground Combat Vehicle. Fotografija s testiranja komponenti

oklopnu zaštitu uz smanjenje mase, dakle biti lakše od Bradleyevih tridesetak tona. To bi se trebalo postići lakšim materijalima, strukturalom vozila, ali i aktivnim sustavom zaštite (*Modular Active Protection Systems – MAPS*) s najnovijom laserskom tehnologijom.

NGCV-EP imat će daljinski upravljanu kupolu s topom kalibra 50 mm koji će ispaljivati pametno (PABM-T) i protuoklopno potkalibarsko streljivo (APFSDS-T) i biti podržan pametnim sustavom za upravljanje vatrom. Nije definirano o kojem je topu riječ, ali poznato je da Orbital ATK razvija top tog kalibra, točnije 50 mm x 330 mm Supershoot. Novi je top temeljen na topu Bushmaster III kalibra 35 mm. Američka vojska takvim odabirom nastavlja svjetski trend stalnog povećanja kalibra topova na BVP-ima.

Vozilo NGCV-EP pokretat će pogonska skupina manjeg volumena, ali snažnija od Bradleyeve (1000 KS u odnosu na Bradleyev motor snage 600 KS), što će omogućiti 30 % veću pokretljivost vozila izvan ceste, manju potrošnju goriva te više električne energije za sustave u vozilu.

DVA ČLANA POSADE???

Najinovativniji je, a možda i najsporniji dio koncepta vozila NGCV-EP ljudski faktor. Predviđena je posada od samo dva člana kojoj će za operativno funkcioniranje biti potrebna napredna sučelja te visokoautomatizirano upravljanje sustavima i vozilom. Pitanje je hoće li unatoč automatizaciji posadi nedostajati nekoliko ruku za logističke poslove kao što je popuna streljivom, manji popravci i slično. Moguće je da se računa na ukrcajno pješaštvo, ali to dosad nije ulazio u njegov opis posla. Zanimljivo je da je izraelski razvojni projekt tehnološkog demonstratora borbenog vozila budućnosti pod imenom Carmel, ujedno i svojevrstan NGCV-ov pandan, slično koncipiran. Carmel također predviđa dvočlanu posadu, ali uz mogućnost mjesta za trećeg člana.

U navodima o ukrcajnom pješaštvu stoji da vojska namjerava smanjiti broj osoba po vozilu, tj. preploviti desetinu. Nije jasno je li riječ o smanjenju u odnosu na neuspjeli koncept GCV prema kojem je novi BVP trebao prevoziti cijelu desetinu, ili u odnosu na Bradleyev kapacitet od sedam vojnika. U prvom je slučaju moguće pretpostaviti da će se nastaviti praksa s Bradleyjima: četiri Bradleyja u jednom vodu prevoze tri nominalne desetine. Međutim, u drugom bi slučaju došlo do znatne organizacijske promjene: smanjenja broja desetina ili povećanja broja vozila po vodu, što bi značilo znatno poskupljenje projekta. ■

IGRAČI PETE

SAD prodaje svoj F-35 širom svijeta, no u utrku za stranim kupcima najmodernijih borbenih aviona uskoro će se uključiti Kina i Rusija. Japan će zbog aktualne geopolitičke situacije u neposrednom okruženju ubrzati razvoj novog lovca, a programe, zasad u ranim fazama, ima još nekoliko zemalja

Što razlikuje avione pete generacije od onih četvrte? Prije svega, značajka malog radarskog odraza poznata kao *stealth*. Takav odraz smanjuje učinkovitost protivničkih radara pa avionima omogućuje više sigurnog prostora za djelovanje. Izvrsna je kombinacija kad uz *stealth* djeluju i aktivni sustavi za ometanje radara smješteni na avione, kao što je EA-18G Growler. U tom je slučaju učinkovitost radara za motreњe zračnog prostora i navođenje na ciljeve te radara protuzračnih sustava protiv aviona pete generacije vrlo sla-

F-22 Raptor prvi je lovački avion pете generacije. U operativnoj je uporabi od 2005., a proizvedeno ih je samo 187

ba. Protivnik će se naći u situaciji da zna da su avioni iznad njega, ali ne i točno gdje su. Što se tiče naoružanja, suvremeni vođeni projektili zrak-zemlja omogućuju precizno djelovanje po ciljevima premda avion nije neposredno iznad njih. To napadaču, u ovom slučaju borbenom avionu pete generacije, omogućuje djelovanje iz svih smjerova i s veće udaljenosti. Zbog toga neposredna obrana objekata PZO raketnim i topničkim sustavima malog dometa više nema smisla. Protivnik može podignuti svoje lovačke

avione, ali kako ih ne može navoditi na ciljeve jer su mu radari zasljepljeni, samo će ih uzalud žrtvovati. Takvu je situaciju opisao japanski pilot lovca F-15J Eagle koji se borio protiv američkog F-22 Raptora: "(...) kao da boksate protiv nevidljivog protivnika."

SAD KAO PREDVODNIK

Američko zrakoplovstvo ima najveće iskustvo s uporabom *stealth* aviona. Jurišnik F-117 Nighthawk prvi je put poljetio 18. lipnja 1981. godine. U operativnu je uporabu uveden 1983., a

Mario GALIĆ

Foto: USAF

GENERACIJE

javnost je za njegovo postojanje dozna-la tek 1991. godine. Stealth bombarder B-2 Spirit prvi je put poletio 17. srpnja 1989., u operativnu je uporabu uveden 1997., a još je uvijek aktivan. U tijeku je i razvoj još naprednijeg strateškog bombardera B-21 Raider.

SAD je prvi u svijetu uveo u operativnu uporabu i višenamjenski lovачki avion pete generacije – F-22 Raptor. Prvotno razvijen kao zamjena za F-15, Raptor je trebao biti čistokrvni lovac na prevlast u zraku. No, tijekom njegova razvoja (započeo je 1986., a prototip je prvi put poletio 7. rujna 1997.), SSSR se raspao pa je Raptor pretvoren u višenamjenski borbeni avion sposoban uništavati ciljeve na zemlji. U operativnu je upo-rabu uveden 2005. godine.

Sudbinu F-22 obilježit će dvije od-luke na državnoj razini. Prva je bila da se zbog zaštite najnaprednijih

tehnologija primjenjenih u gradnji zabrani njegov izvoz, čak i bliskim saveznicima kao što su Izrael, Japan i Australija. To je značilo da neće biti vanjskih narudžbi koje bi smanjile cijenu aviona. Druga je odluka proizšla iz činjenice da je SAD početkom XXI. st. bio jedina svjetska supersila. Rusija se borila s krizom, a Kina je bila tek na početku gospodarskog uzleta. U takvim se okolnostima proizvodnja skupog Raptora činila nerentabilnom. Na vidiku nije bilo dostojnjog protivnika, a američka je vojska trebala jeftinije višenamjenske borbene avione za Irak i Afganistan. Serijska proizvodnja obustavljena je 2011. nakon što je proizvedeno samo 187 letjelica.

EUROPA JE ODUSTALA...

Svijet se brzo mijenja i pet godina potom pojavili su se ozbiljni izazi-

vači. Iako je Raptor odličan, samo 187 letjelica ne može pokriti sva krizna žarišta. Koliko je situacija ozbiljna najbolje govori činjenica da se u Sjedinjenim Državama 2016. vodila ozbiljna rasprava u najvišim političkim krugovima, dakle i u Kongresu, o ponovnom pokretanju serijske proizvodnje i skidanju zabrane izvoza saveznicima. Pentagon je na kraju pobijedio, uvjerivši donosi-telje odluka da će F-35 Lightning II biti više nego dobra dopuna avionu F-22.

F-35 Lightning II od početka je razvijan kao višenamjenski borbeni avion namijenjen američkom zrakoplovstvu (F-35A), Marinskom korpusu (F-35B) i mornarici (F-35C). Osim toga, razvijan je i za izvoz. SAD je od početka, još od programa JSF (Joint Strike Fighter), pozivao saveznike da se uključe u njegov razvoj, a uz određenu novčanu akontaciju nudio im je čak i sudjelovanje u proizvodnji. Poziv je prihvatiло osam zemalja, među kojima je čak šest europskih. Kako je bila riječ o Ujedinjenom Kraljevstvu, Italiji, Nizozemskoj, Danskoj, Norveškoj i Turkoj, vjer-jatnost da Europa sama pokrene razvoj svojeg borbenog aviona pete generacije bitno je smanjena, a na kraju do pokušaja nije ni došlo.

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Pentagon je sredinom XX. st. zaključio da je tehnologija toliko napredovala da je moguće izgraditi borbeni avion koji će zadovoljiti doslovno sve potrebe. Kako bi bio što jeftiniji za kupnju i održavanje, morao je biti jednomotorac. Pokazalo se da je put od ideje do realizacije puno složeniji nego što se očekivalo. Demonstrator tehnologija X-35 prvi je put poletio 24. listopada 2000., a prvi serijski F-35A tek 15. prosinca 2006. godine. To, međutim, nije bio kraj problemima pa se uvođenje u operativnu uporabu oduljilo – F-35B u lipnju 2015., F-35A u kolovozu 2016., a uvođenje F-35C planirano je za 2018. godinu. Troškovi razvoja i uvođenja u operativnu uporabu dosegnuli su goleme iznose. S druge strane, svi se troškovi moraju podijeliti na tri jednakih dijela jer su razvijena tri različita tipa aviona za tri različita korisnika (više u tekstovima *Lightning* protiv *Lightninga*, I. i II. dio, HV br. 526 i 527, op. aut.).

DRUGA SILA

Ne tako davno na drugom mjestu pregleda najsuvremenijih borbenih aviona našao bi se Sovjetski Savez ili barem neka europska zemlja. Vremena su se, međutim, promjenila pa su neke druge zemlje postale velesile. Kineski gospodarski rast započeo je još 1978., s prvim reformama. Tijekom osamdesetih i devedesetih godina provedena je privatizacija nekih sektora industrije i omogućeno privatno poduzetništvo. Rezultat je da je Kina od 1978. do 2013. ostvarila gospodarski rast od prosječno 9,5 % godišnje. Taj je iznos, uz raspad SSSR-a, doveo do toga da je danas Kina druga najjača sila na

Screenshot: YouTube

**Američki jurišnik
F-117 prvi je opera-
tivni avion sa stealth
značajkama**

svijetu. Gospodarski rast i sve veći politički značaj pratili su i vojska te obrambena industrija.

Današnje se kinesko ratno i mornaričko zrakoplovstvo oslanja na avione za koje mnogi analitičari i stručnjaci kažu da su im uzori strane platforme. No, početkom XXI. st. kineska je industrija toliko ojačala da je mogla započeti samostalan razvoj najsuvremenijih borbenih aviona pete gene-

racije, i to ne jednog, nego dvaju. Za kinesko zrakoplovstvo razvijen je višenamjenski J-20, a za izvoz, a možda i za mornaričko zrakoplovstvo, J-31.

KANARDI I STEALTH

Avion J-20 prvi je put poletio 11. siječnja 2011., a u operativnu uporabu uveden je nedavno, krajem rujna ove godine. Čistokrvni je lovački avion čija je primarna namjena prevlast

Foto: USAF

F-35A Lightning II bit će glavna uzdanica američkog zrakoplovstva, ali i nekoliko savezničkih i partnerskih zemalja

Foto: USAF

Kina je avion J-31 namijenila u prvom redu za izvoz i ne bi iznenadilo da se potencijalnim kupcima ponudi izbor između dvaju radara

u zračnom prostoru, a to za kineske projektante i generale znači posjeđovanje vrhunske pokretljivosti u bliskoj zračnoj borbi. U tu je svrhu odabrana konfiguracija optimizirana za lovačke zadaće s kanardima. Mnogi su zapadni analitičari odmah zaključili da kanardi i stealth ne idu zajedno te da J-20 zapravo i nije avion pete generacije. Drugi pak smatraju da itekako idu zajedno, samo ih treba

obložiti RAM (*radar absorbing material*) premazom i njihov će se radarski odraz znatno smanjiti. U javnost još nisu dospjele procjene ili mjerjenja razine radarskog odraza J-20. Analitičari kažu i da su najslabija točka J-20 motori. Usprkos tehnološkom napretku, razvoj suvremenih turboventilacijskih motora za borbene avione posebno je složena zadaća za koju je potrebno veliko znanje i iskustvo.

Probleme s razvojem imaju Indija i Rusija, a ni američkoj tvrtki Pratt & Whitney nije bilo lako tijekom razvoja motora F135 za Lightning. Kako prespor razvoj domaćeg motora ne bi ugrozio ulazak J-20 u operativnu uporabu, navodno je prvotno planirana ugradnja ruskih motora Saturn AL-41F1S s aviona Su-35, no kineski mediji navode da serijske J-20 pokreću domaći motori WS-15.

AVION ZA IZVOZ

Za razliku od J-20 koji je razvijen isključivo za kineske potrebe, J-31 razvijen je za izvoz. Na svjetskom tržištu natjecat će se s F-35, prije svega znatno nižom cijenom. Međutim, niža cijena znači i slabije borbene značajke, a u tom slučaju najveći su problemi motori. Dosad su poletjela dva prototipa, a dostupni, isključivo neslužbeni izvori, govore da su oba pokretana ruskim motorima Klimov RD-33. Ako je to istina, riječ je o motoru premalog potiska da bi J-31 imao zadovoljavajuće letne značajke za sve što se od njega traži. Kineski izvori kažu da se za avion razvija motor Guizhou WS-13, i to pojačana inačica WS-13E, koja bi s naknadnim izgaranjem imala potisak od 100 kN. S obzirom na to da J-31, za razliku od F-35, pokreću dva motora, zajednički potisak iznosio bi 200 kN, tek nešto malo više od 191 kN koliko daje Pratt & Whitneyev F135. Međutim, dva motora znače veću potrošnju, veću masu i znatno veće troškove održavanja.

J-31 će u odnosu na F-35 vjerojatno biti slabiji na području avioničke, posebno radara, jer neće imati ništa slično

Foto: PLA

**Kineski borbeni avion pete generacije
J-20 već je u ograničenoj operativnoj uporabi**

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Foto: JSDF

radaru AN/APG-81 koji se ugrađuje u F-35. Budući da je namijenjen izvozu, ne bi iznenadilo da se J-31 potencijalnim kupcima ponudi s dvama radarama: povoljnija inačica s Dopplerovim impulsnim, a skuplja s AESA radarem.

DVOIMENI PROGRAM

Početak serijske proizvodnje prvog, po svemu sudeći i jedinog, ruskog borbenog aviona pete generacije planiran je za 2018. godinu. Ovoljetno davanje službenog imena Su-57 označilo je uspješan završetak razvoja programa PAK FA i testiranja deset prototipova tvorničke oznake T-50. Ruski su mediji jednoglasno zaključili da je Su-57, nazvan Duh, najbolji borbeni avion na svijetu. No, je li to realnost?

Nakon završetka razvoja nadzvučnog vođenog projektila BrahMos, koji je razvijala s Rusijom, Indija je 2007. odlučila da će s tom zemljom sufincirati i razvoj novog aviona pete generacije. Bila je to logična odluka jer se ništa slično nije moglo kupiti, a domaća zrakoplovna industrija nije imala kapacitete u kojima bi samostalno izvela tako složen projekt. Rezultat je bio dvoimeni program: indijski je glasio FGFA (Fifth Generation Fighter Aircraft), a ruski PAK FA (Перспективный авиационный комплекс фронтовой авиации). Partneri su se usuglasili da će ravнопravno podijeliti troškove razvoja te da će Rusija dati Indiji sve tehnologije koje će omogućiti proizvodnju FGFA u domaćoj tvrtki Hindustan

X-2 Shinshin još je u fazi demonstratora tehnologija. Japan je, međutim, dovoljno tehnološki razvijen da brzo i uspješno dovrši razvoj borbenog aviona pete generacije

Indijski program AMCA još je daleko od realizacije, a zrakoplovna industrija dosta je sredstava i vremena već potrošila na laki lovac HAL Tejas

Aeronautics Limited (HAL). Razvoj je tekao brzo i prvi je prototip T-50 prvi put poletio 29. siječnja 2010. Indijsko zrakoplovstvo planiralo je da će FGFA postati njegov novi osnovni borbeni avion te da će ih HAL povezati čak 214.

BLOKADA PROBNIH PILOTA

Prve serijski proizvedene letjelice trebale su ove godine ući u ograničenu operativnu uporabu, ali javili su se problemi. Indijski probni piloti nikako nisu dobili priliku za letenje na T-50 i to je u Rusiji odobreno tek prošle godine. Indijski su stručnjaci utvrdili da avion, kako bi se prilagodio njihovim zahtjevima, treba promjene u više od 40 točaka, koje su obuhvaćale stealth, avioniku, motore... Prijе svega, kasni razvoj novog motora Izdelije 30 koji, prema navodima mnogih analitičara, neće biti u cijelosti gotov do 2025. godine.

Ne čude stoga sve češći pozivi u indijskoj javnosti da se odustane od programa FGFA i da se sredstva preusmjere u izvorni domaći projekt AMCA (Advanced Medium Combat Aircraft). Znakovito je i da je rusko zrakoplovstvo dosad naručilo tek 12 letjelica Su-57.

UBRZAN RAZVOJ

Japan je još jedna azijska zemlja koja je odlučila pokrenuti razvoj borbenog aviona pete generacije. Demonstrator tehnologija X-2 Shinshin, koji proizvodi Mitsubishi Heavy Industries, prvi je put poletio 22. travnja 2016., pa je sve još u ranoj fazi. Prvi let pravog prototipa borbenog aviona pete generacije F-3 planiran je u 2018. godini. S obzirom na to da je Japan jedan od kupaca F-35A, prvotna je odluka bila da serijska proizvodnja F-3 započne tek 2027. te da se u njega ugrade tehnologije šeste generacije. Među-

Screenshot: YouTube

Model aviona KF-X/IF-X, zajedničkog projekta Južne Koreje i Indonezije. Prvi let prvog prototipa planiran je za 2022. godinu

Foto: KA

tim, sigurnosna situacija na Dalekom istoku zasigurno će ubrzati razvoj F-3. Nitko ne dvoji o tome da je Japan dovoljno tehnološki razvijen da brzo i uspješno dovrši razvoj borbenog aviona pete generacije. Japanski višenamjenski borbeni avion F-2 prvi je u svijetu dobio AESA radar: J/APG-1/J/APG-2 tvrtke Mitsubishi Electric. Japanske tvrtke vodeće u svijetu u razvoju RAM boja i materijala. Najzahtjevniji je dio motor, ne zato što japanski inženjeri ne znaju napraviti najsvremeniji mlazni motor, nego zato što njegov razvoj zahtijeva i dugotrajna testiranja.

DOMAĆE ILI STRANO?

Spomenuto je da Indija uz FGFA ima i program AMCA. U Indiji vole naglasiti da je riječ o isključivo njihovu programu, iako nije baš tako.

Uzmimo za primjer motor. Indija je započela razvoj svojeg prvog tur-

bofan motora namijenjenog borbenim avionima GTX-35VS Kaveri još 1986. godine. Prvi prototip proradio je 1996., a letna testiranja trebala su započeti 1999. No, već su rana testiranja pet prototipova pokazala da motor nije dovoljno razvijen. Indija se obratila i Rusiji za pomoć, ali napretka nije bilo. Na kraju je indijsko zrakoplovstvo odustalo od Kaveri i odlučilo u svoje višenamjenske borbene avione Tejas ugraditi američke motore General Electric F404-GE-IN20. Iako je u medijima objavljivano da će to biti Kaveri, zrakoplovstvo je na koncu za Tejas Mk2 odabralo američki motor General Electric F414-GE-INS6.

Slična je situacija i na polju avioničke i naoružanja. AESA radar UTTAM, koji razvija državna agencija za razvoj oružja i vojne opreme (Defence Research & Development Organisation – DRDO) testiran je na Tejasu. Iako

su komentari u medijima pozitivni, činjenica je da indijsko zrakoplovstvo i dalje kupuje izraelske AESA radare. Indija će se stoga vjerojatno morati uvelike osloniti na uvoz motora, avioničke i naoružanja ako želi brzo dovršiti razvoj AMCA projekta.

PROJEKT NA PAPIRU

Turska je u sličnoj situaciji kao i Indija, barem što se tiče tehničke osnove za razvoj borbenog aviona pete generacije. Iako je tursko zrakoplovstvo trenutačno u fazi nabave F-35A, razvija i borbeni avion pete generacije TFX. Razvoj je službeno započeo u prosincu 2010., a za stranog partnera odabran je švedski Saab. Nakon što je odlučeno da će TFX imati dvomotornu konfiguraciju, Saab se povukao i 2015. na njegovo je mjesto došao BAE Systems.

TFX je još uvijek samo projekt na papiru. Prvi let prvog prototipa planiran je tek 2023., a uvođenje u operativnu uporabu 2029. ili 2030. godine. Već se zna da će imati strane motore, a najizgledniji su kandidati američki General Electricov F414-GE-400 i europski EJ2000. Radari i gotovo sve naoružanje također će morati doći iz uvoza, što bi moglo ozbiljno ugroziti turske izvozne planove.

USMJERAVANJE PREMA KUPNJI

Razvoj KF-X/IF-X borbenog aviona pete generacije, zajedničkog projekta Južne Koreje i Indonezije, podsjeća na projekt Rusije i Indije. Južna Koreja je tehnološki nositelj, a Indonezija sudjeluje novčano. Projekt je još uvijek na papiru, a prvi let prvog prototipa planiran je za 2022. godinu. Unatoč visokoj tehnološkoj razvijenosti, Južna Koreja nema jednako razvijenu zrakoplovnu industriju. Dosad je jedini projekt na tom području školski avion za naprednu obuku T-50 Golden Eagle, na osnovi kojeg je naknadno razvijen laki višenamjenski borbeni avion FA-50. Golden Eagle razvijen je uz tehničku podršku američkog Lockheed Martina.

Projekt KF-X trebao bi zato biti snažan poticaj za razvoj zrakoplovne industrije, počevši od primjene najsvremenijih materijala, razvoja motora pa do najnaprednije avioničke. Realnost je ipak bila presudna da Južna Koreja odabere brže i sigurnije rješenje – kupnju 40 F-35A. Iako projekt KF-X nije zaustavljen, prioritet će dobiti uvođenje u operativnu uporabu novog aviona.

KF-X će biti dvomotorac koncepcionalni nalik na F-22. U najužem odabiru za motore su europski EJ2000 i američki GE F414. AESA radar isporučivat će izraelska Elta. ■

Turski TFX još je uvijek na papiru, a razvoj je povjeren tvrtki Turkish Aerospace Industries (TAI), čiji je partner britanski BAE Systems

Ilustracija: TAI

Su-57, poznatiji pod oznakom T-50, razvijen je zajedničkim ulaganjima Rusije i Indije. U Indiji postoje naznake da će prednost imati domaći projekt

Foto: Suhoj

Prvi svjetski rat ušao je nakon dvije i pol godine na Zapadnom bojištu u pat-položaj iz kojeg se nije nazirao izlaz. Sukobljene strane bile su na izmaku snaga i trebale su im nove, sveje snage. Antanta je svojeg *asa u rukavu* pronašla u SAD-u, koji se nakon dugih unutarnjih previranja odlučio uključiti u rat i prekinuti politiku izolacionizma. U to vrijeme, u travnju 1917. godine, američke mornaričke snage već su odavno bile bar djelomice spremne za rat i to zbog njemačkog neograničenog podmorničkog djelovanja u kojem su nerijetko stradavali i američki brodovi (opširnije u tekstu *Američka ratna mornarica u I. svjetskom ratu*, HV br. 525, op. ur.). Kopnene snage tek su se trebale obučiti za učinkovitiju uporabu na bojištu.

Američke postrojbe u Château-Thierryju, gdje su se posebno istaknule u borbi protiv njemačkih snaga

18. srpnja 1918.

Foto: Library of Congress

Ipak, njihova važna uloga na bojištu u zadnjoj godini Velikog rata rezultirat će njegovim ranijim završetkom.

ZADOVOLJNA ANTANTA

Ssimpatije tadašnjeg američkog predsjednika Thomasa Woodrowa Wilsona (1856. – 1924.) bile su i prije uključenja u sukob na strani Antante. Ipak, David Stevenson u knjizi 1914. – 1918. *Povijest Prvog svjetskog rata* (Zaprešić, Fraktura, 2014.), iznosi mišljenje da je Wilson sve do travnja 1917. bio za tzv. mir bez pobjednika. Usprkos trzavicama s Njemačkom zbog podmorničkog rata, ni Kongres, ni američka javnost nisu bili za ulazak u sukob. Knjiga *Povijest 16. Prvi svjetski rat i poslijeratna Europa (1914. – 1936.)* (Zagreb, Europapress Holding, 2008.) navodi

da je, prema općem mišljenju, glavni uzrok ulaska SAD-a u rat bio podmornički rat. Woodrow Wilson osvojio je 1916. drugi predsjednički mandat, znatnim dijelom i zato što je zemlju držao dalje od rata. Od tog je doba američki predsjednik vodio žestok diplomatski okršaj s Njemačkom kako bi ishodio priznanje prava neutralnih država na slobodnu plovidbu. Početkom 1917. učinjena je već prevelika šteta, a potapanje broda "Lusitania" bio je samo okidač za proglašenje rata. Prema Stevensonu, SAD nije ušao u rat kako bi Saveznike spasio od poraza, nego kako bi im pomogao *podrezati krila* Njemačkoj i kako bi utjecao na mirovni ugovor. Antanta je bila zadovoljna: ulaskom SAD-a u rat osigurala si je neograničene količine kredita, ratnog materijala i vojnika, u trenutku kad su propali planovi Uje-

PRVI SVJETSKI RAT: AMERIČKE EKSPEDICIJSKE S

dinjenog Kraljevstva i Francuske da orientacijom na manja bojišta dođu do konačne pobjede.

ZADNJA PRILIKA

Početkom 1917. sukobljene strane nisu uspjevale promijeniti sliku na bojištu te se ni nakon gotovo tri godine nije nazirao kraj rata. Glavni zapovjednici u redovima Antante željeli su sukob riješiti dugotrajnim mrvljenjem neprijatelja neprekidnim napadima. Međutim, pobune koje su se u proljeće te godine javile unutar francuskih postrojbi oslabile su njihove ofenzivne mogućnosti. Britanskoj vojsci, iscrpljenoj teškim bitkama u Flandriji, bile su nužne nove snage na bojištu. Kad se sagledaju prethodno navedene tvrdnje, jasno je da je za Saveznike američki ulazak u rat došao kao naručen. Njemačkoj je, s

druge strane, uključenje SAD-a u rat poremetilo planove, upravo u trenutku kad je uspjela izbaciti Rusiju iz sukoba te dobila mogućnost prebacivanja velikih snaga na Zapadno bojište. Nova je situacija za Njemačku značila da joj je zadnja prilika za rješavanje rata u svoju korist bilo kretanje u pro-ljetnu ofenzivu u Francuskoj dok se američke postrojbe konkretnije ne uključe u vojne operacije.

PERSHINGOVE ŽELJE

Robert H. Zieger u knjizi *America's Great War* (Rowman and Littlefield Publishers, cop. 2000.) navodi kako američki vojnici nisu bili ni spremni ni naviknuti na nov način ratovanja

Početkom 1917. kraj Velikog rata nije se ni nazirao. Antanti su nove i svježe snage na Zapadnom bojištu bile nužne pa je jasno da joj je američki ulazak u rat došao kao naručen. Njemačkoj je, s druge strane, uključenje SAD-a u rat poremetilo planove, upravo u trenutku kad je uspjela izbaciti Rusiju iz sukoba

koji je prakticiran u Prvom svjetskom ratu. Bilo je također malo školovanog vojnog kadra, stoga je obuka prije stupanja u ratne operacije provođena u vojnim kampovima u Francuskoj. Na čelo Američkih ekspedicijskih snaga (*American Expeditionary Force – AEF*) postavljen je general John Joseph Pershing (1860. – 1948.). Njegovi zahtjevi uoči odlaska u Europu bili su vrlo jasni. Želio je da vojnici na bojište dođu dobro obučeni i da se američke snage ne koriste samo kao svojevrsna popuna francuskih i britanskih borbenih postrojbi. Saveznički zapovjednici nisu na početku s odobravanjem prihvaćali takav stav američkog generala, prije svega zato što nisu vjerovali da vojska bez iskustva u modernom načinu ratovanja može igrati važniju ulogu. Američke snage trebale su im prije svega poslužiti za popunjavanje i rasterećivanje vlastitih snaga na bojištu.

PRILAGOĐIVANJE NA EUROPU

Zieger navodi da su prvi dolasci američkih snaga u Europu bili rijetki i ograničeni tako da je do kraja listopada 1917. tek desetak tisuća vojnika stiglo brodovima u francuske luke. Obuka novih američkih snaga nije bila ni laka ni jeftina i trebalo je određeno vrijeme za prilagođivanje. Većina vojnika nije se nikad susrela s nekim vrstama oružja, a obučavali su ih francuski i britanski instruktori. Američke snage bile su pravi *melting pot*, sastavljene od Afroamerikanaca, Euroamerikanaca i Hispanoamerikanaca, što je, prema Ziegeru, rezultiralo učvršćivanjem nacionalnog identiteta. U zadnjoj godini rata snage AEF-a pokazale su se kao karakterna i disciplinirana vojska s naglašenim borbenim mentalitetom, a pratila su ih i rapidno rastuća američka ulaganja u vojnu industriju.

FOCHOV ZAHTJEV

Pripadnici AEF-a su se nakon pripreme i obuke tek u proljeće 1918. konkretnije uključili u borbena djelovanja Saveznika. Njemačka je bacila zadnje karte na stol te od ožujka do srpnja te godine počela niz velikih napada na francuske položaje. Antantinim zapovjednicima bila je to prava prilika za provjeru borbene spremnosti američkih snaga. Pod francuskim i britanskim zapovijedanjem, američke snage pomalo su se uvodile u manje operacije u pojedinim, uglavnom mirnijim sektorima. Nakon početnog uspjeha ofenzive i probroja bojišnice njemački su naleti zaustavljeni, a inicij-

SNAGE U EUROPI

VOJNA POVIJEST

jativu su ponovno preuzeли Francuska, Ujedinjeno Kraljevstvo i SAD. Martin Marix Evans u knjizi *Bitke Prvog svjetskog rata* (Split, Marjan tisak, 2005.) navodi kako se 1. lipnja 1918. u Versaillesu sastalo savezničko Vrhovno ratno vijeće (*Supreme War Council*), kojem je na molbu američkog stalnog predstavnika generala Taskera H. Blissa (1853. – 1930.) nazočio i general Pershing. Broj američkih vojnika već tad se popeo na oko 670 000, od čega je oko 60 % pripadalo borbenim postrojbama, premda one još nisu bile prošle vatrene krštenje u pravoj bitki. Francuski general Ferdinand Foch (1851. – 1929.) zahtijevao je da SAD žurno pošalje čak i neobučene postrojbe u Francusku. Pershing je pak inzistirao na uravnoteženim snagama i dovoljnoj logističkoj potpori borbenih postrojbi te je izjavio kako je, bude li nužno, spremam povući svoje postrojbe sve do rijeke Loire. Danas je, kaže Evans, očito da je Pershing bio u pravu. Američka vojska ne bi mogla normalno funkcionirati da se nisu poslušale njegove riječi. U prvim borbenim djelovanjima posebno su se isticale 1., 2., 3., 26., 33. i 42. američka divizija, a postupno su im se na bojištu priključile i druge divizije.

ROOSEVELTOVA POGIBIJA

Evans navodi da su američke snage imale veliku ulogu u zaustavljanju njemačke proljetne ofenzive i prodora prema Parizu, a posebno su se istaknule u bitkama na Marni (srpanj-kolovoz 1918.), Bitki za Château-Thierry (18. srpnja 1918.), te u bitkama za šumu Belleau (lipanj 1918.) i selo Hamel (4. srpnja 1918.). Američka 3. divizija dobila je zbog velikih zasluga u Bitki na Marni nadimak Stijena na Marni, a na cesti N3 između Château-Thierryja i Pariza podignut je spomenik palim američkim vojnicima. Zaustavljanju njemačkih snaga pridonijela je i Prva američka zrakoplovna lovačka postrojba, ustrojena od 94., 95., 27. i 47. eskadrile, nerijetko i uz žrtve. Tako je, primjerice, u srpnju na Marni poginuo Quentin Roosevelt, najmlađi sin američkog predsjednika Theodorea Roosevelta. Bio je tek obučen pilot, čiji je avion 14. srpnja 1918. pogoden i oboren kod Chameryja. AEF je francuskim i britanskim snagama pružio veliku potporu, zbog koje su proljetne ofenzive Njemačke počele

Foto: Library of Congress

General John Joseph Pershing zapovijedao je Američkim ekspedicijskim snagama. Nosio je čin generala armija (General of the Armies), tj. generala sa šest zvjezdica, koji je dodijeljen, i to posmrtno, jedino još Georgeu Washingtonu

Ranjeni Amerikanac s čokoladom koju mu je dao Crveni križ na bojišnici Meuse-Argonne. Ta je bitka zadala konačni udarac njemačkim snagama, ali uz velike žrtve na objema stranama

uzmicati jer je broj žrtava na njezinoj strani bio golem. Prema Evansu, broj žrtava na američkoj strani obuhvaćao je više od 50 000 poginulih, ranjenih, nestalih ili zarobljenih. Do kraja srpnja na europsko bojište pristiglo je još 500 000 američkih vojnika. Američki čelik u velikim se količinama isporučivao preko Atlantika, a britanske tvornice masovno su proizvodile na-

Foto: Library of Congress

oružanje i streljivo. Strateška inicijativa i materijalna prednost otad će neumoljivo biti na strani Saveznika.

GOLEME SNAGE

Saveznici su tijekom srpnja 1918. zaustavili njemačke ofenzive te krenuli u sve veći broj akcija. Pershing je od Focha zatražio i postupno izborio veću samostalnost i ulogu AEF-ovih snaga u vojnim operacijama. Nakon početnih neuspješnih savezničkih napada i velikog otpora Njemačke, američke snage prve su značajnije uspjehe postigli na rijeci Ourcq. Ondje su se iskazale 3., 28. i 42. divizija, izguravši njemačke snage s položaja nakon teških dvadesetodnevnih borbi u srpnju i kolovozu 1918. godine. Bio je to samo uvod u veliku rujansku ofenzivu na St. Mihiel u kojoj će glavnu riječ voditi upravo američke snage.

Evans tvrdi da je u njoj sudjelovalo oko 550 000 američkih vojnika, a francuskih je bilo gotovo pet puta manje. Prednjačila je 1. armija pod vodstvom načelnika svojeg Stožera brigadira Hugh-a Druma (1879. – 1951.) te pu-kovnika Georgea C. Marshalla, mlađeg (1880. – 1959.), koji je u Drugom svjet-

Pogled američkog vojnika iz sela Belleaua na istoimenu šumu u kojoj se odigrala jedna od odlučujućih bitaka s kraja Prvog svjetskog rata

Foto: Library of Congress

skom ratu zapovijedao cijelom američkom vojskom. Kao podršku, pukovnik Mitchell okupio je zračne snage dotad nezapamćene veličine. Na raspolažanju je imao 609 američkih aviona, od toga 108 Liberty DH4. Pomoć su mu pružile i francuske, britanske i talijanske zračne snage te je ukupno raspolažao s oko 700 aviona. Nakon četverodnevnih borbi u kojima je uporabljen i znatan broj

tenkova, Saveznici su uspjeli potisnuti njemačke snage te zarobiti velik broj njihovih vojnika. Evans slikovito opisuje kako je američki pukovnik Patton sa svojim postrojbama prvi prešao most pušeći lulu.

POMOĆ ITALIJI

Njemačka vojska nakon tog poraza u potpunosti je demoralizirana i bilo

Pripadnici Treće bojne 13. pukovnije teškog poljskog topništva na odmoru blizu bojišnice na Marni. Na fotografiji se vide njihovi topovi od 155 mm

Foto: Library of Congress

je samo pitanje vremena kad će rat okončati. Saveznici su konačni udarac njemačkim snagama zadali u ofenzivi istočno od rijeke Meuse, tijekom borbi u šumi Argonne. Snage AEF-a u njoj su odigrale vodeću ulogu, general Pershing na raspolažanju je imao 1,2 milijuna vojnika, a službeno je trajala od 26. rujna do 11. studenog 1918. godine. Bila je to jedna od najvećih i najpogubnijih bitaka u povijesti američke vojske, u kojoj je pretrpjela gubitak od gotovo 30 000 vojnika. Usprkos velikom broju žrtava, savezničke snage oslobođile su velik dio francuskog teritorija i tom je ofenzivom okončan Prvi svjetski rat. Treba napomenuti da je manji dio američkih snaga pomogao talijanskim snagama na njihovu dijelu bojišta u borbi protiv austrougarske vojske.

JEZGRA ZA BUDUĆNOST

Prema Ziegeru, američke snage pretrpjele su velike gubitke tijekom kratkog razdoblja sudjelovanja u borbama. Smatra se da je poginulo oko 60 000 njihovih pripadnika, a da ih je oko 200 000 ranjeno. Gotovo pola žrtava sudjelovalo je u Meuse-Argonne kampanji. Međutim, to je samo dio žrtava jer je još oko 60 000 vojnika umrlo od bolesti. Evans navodi da je epidemija španjolske gripe unutar američkih postrojbi smanjila broj borbeno sposobnih vojnika za više od 300 000, od čega je šestina umrla.

Američke ekspedicione snage u konačnici su opravdale dolazak na Zapadno bojište. To nisu pokazale samo sposobnostima na bojištu, nego i činjenicom da je SAD osigurao Saveznicima svježe snage, što je uvelike utjecalo na stanje na bojištu s obzirom na to da su njemački vojnici bili prilično iscrpljeni nakon gotovo tri godine rata. Saveznici su, osim toga, trebali svježe snage kako bi napokon preokrenuli rat u svoju korist. Od jedan i pol do dva milijuna pripadnika američkih kopnenih snaga sudjelovalo je u Prvom svjetskom ratu. Značajnu su ulogu američke postrojbe imale u zaustavljanju njemačke proljetne ofenzive te u završnim bitkama tijekom jeseni 1918. godine. Saveznici su bili oduševljeni doprinosom američkih snaga, ponajviše njihovom disciplinom, borbenom spremnosti i entuzijazmom. Američke ekspedicione snage bile su jezgra za ustrojavanje buduće snažne i organizirane vojske, spremne da kao jedna od vodećih sila odgovori na sve izazove i zahtjeve. ■

Foto: Wikimedia Commons

HEROJ POPE

Jedan od junaka Bitke za Hamel bio je desetnik Thomas A. Pope (1894. – 1989.), koji je, kako Evans navodi, u jurišnom prepadu zauzeo čvrsto utvrđeno strojničko gnijezdo, bajunetom ubio pola posade, a ostale držao na nišanu sve dok njegovi ljudi nisu stigli i zarobili ih. Akcija je trajala samo deveset tri minute. Popeu je za taj pothvat dodijeljena Medalja časti (Medal of Honor).

Kao i u prethodnom broju Hrvatskog vojnika nastaviti će se predstavljati podaci iz izvora i literature, koji su navedeni u knjizi prof. Miroslava Tuđmana "Druga strana Rubikona – politička strategija Alije Izetbegovića", a zanimljivi su za razumijevanje događaja u Bosni i Hercegovini tijekom 1990-ih.

Primjerice, na postojanje nepovjerenja i neprijateljstva prema HVO-u koji je Armiji BiH trebao biti prirodnji saveznik u obrani od zajedničkog neprijatelja, ukazuje ponašanje zapovjednika Armije BiH generala Sefera Halilovića u razdoblju koje je prethodilo mu-

U tom kontekstu mogu se navesti izvori koji pokazuju koliko je želja vodstva Armije BiH za savezništvo s HVO-om bila iskrena, odnosno od kada se Armija BiH pripremala za sukob s HVO-om. Primjerice, uz tzv. plan "B" prema kojem se vodstvo bošnjačko-muslimanskih snaga u Prozoru pripremalo za sukob s HVO-om, a koji se nalazio među dokumentacijom koju je HVO zarobio u sukobu s Armijom BiH u Prozoru u listopadu 1992., te uz izjavu zapovjednika Armije BiH Sefera Halilovića iz prosinca 1992. da će se "barjak Armije BiH vjorititi u Pločama", koja je već objavljena u Hrvatskom vojniku, o tome da je

9. svibnja 1993., koja svjedoči o namjeri Glavnog štaba Armije BiH da svoje postrojbe s linije prema Vojsci Republike Srpske prebací u napad na HVO: "... Treći Korpus mora pojačati napadna i informativna dejstva na Travnik i Lašvansku dolinu, Busovaču, Vitez, Novi Travnik. Treći Korpus će dobiti pojačanje kad UN odredi demilitarizirane zone u Istočnoj Bosni, tad će biti trenutak konačnog obračuna s ustašama na ovom terenu i put u Hrvatsku ili pod crnu zemlju..." (OZ SB-VOS, Načelnik VOS Ivica Zeko, 9. 5. 1993., Obrana, vojna tajna, strogo pov., File: B-446-2-16.pdf. /

vate srednje Bosne svjedoči izvješće koje je predsjedniku Izetbegoviću podnio zapovjednik Glavnog štaba ABiH general Rasim Delić u veljači 1994. godine: "HVO /je/ eliminiran sa područja Jablanice, Konjica, Fojnice, Kakanja, Zenice, Travnika i Bugojna. Znači, kompletan jedna pokrajina po Vens-Ovenovom planu sa centralom u Travniku." ("Druga strana Rubikona...", 361)

O posebno teškoj situaciji u srednjoj Bosni svjedoči pismo predsjednika Tuđmana američkom senatoru Bobu Doleu, 5. kolovoza 1993.: "Sadašnji podaci govore o dramatičnom stanju na području Srednje Bosne (na otprilike dalj-

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

NEKE ČINJENICE U PRVOJ POLO

slimansko-hrvatskom sukobu. Naime, u Sarajevu se 7. listopada 1992. trebao održati susret delegacije HVO-a i zapovjednika ABiH sa zapovjednicima UNPROFOR-a, generalima Morionom i Razekom. Međutim, Sefer Halilović nije se želio susresti s načelnikom Glavnog stožera HVO-a generalom Petkovićem, pa je Stjepanu Šiberu, Hrvatu, članu Štaba TO BiH, odnosno Štaba Vrhovne komande OS RBiH, čije je imenovanje trebalo poslužiti kao dokaz o višenacionalnom sastavu Armije BiH, rekao: "Neću da razgovaram sa ustašama. Svi su oni ustaše osim tebe ... Slaži Stjepane, šta znaš slazi, reci da sam bolestan i da imam temperaturu i izvuci me." ("Druga strana Rubikona...", 136-137)

Armija BiH bila spremna na obranu s HVO-om već u siječnju 1993. svjedoči upozorenje zapovjednika 3. Korpusa Armije BiH Envera Hadžihasanovića upućeno Zapovjedništvu 307 brigade: "Uvažavamo vaša razmišljanja i prijedloge, ali ... Nemojte se bayiti poslovima koji nisu u vašem domenu. ... Za sukob u svim gradovima HZ Herceg Bosna je preuranjeno, mada je i ta opcija predviđena." (Republika Bosna i Hercegovina, Komanda 3. Korpusa, Str. pov. Br. 02/33-181, Zenica, 20. 1. 1993. godine. Komandi Štaba odbrane Bugojna i 307. bbr. Komandant Enver Hadžihasanović; "Druga strana Rubikona...", 188-189) Zanimljiva je i izjava generala Armije BiH Sefera Halilovića od

ICTY, predmet IT-04-74 dokaz 3D02873./; "Druga strana Rubikona...", 192-193.).

O napadima na HVO i nemilosrdnom odnosu prema Hrvatima svjedoči i zapovijed dozapoovjednika 3. korpusa Armije BiH, 22. prosinca 1993., nakon koje se dogodio zločin nad Hrvatima u Križančevu Selu: "... uništiti svu živu silu, uključivo žene, djecu i starce na prostoru Novi Travnik, Nova Bila, Vitez, Busovača radi spajanja s prometnicom Vitez-Kruščica. U tu svrhu upotrijebiti sva raspoloživa artiljerijska sredstva, pješadiju, raspoloživa kemijска sredstva i sve goste u slavu uzvišenog Allaha dž.š. ... Po izvršenoj naredbi forsirati pravac Pavlovica - Gornji Vakuf uz podršku 'S' sa strane." O rezultatu napada Armije BiH na Hr-

nih 30 % teritorija predviđenog Vance-Owenovim planom za provincije s hrvatskom većinom, ili oko daljnijih 8,3 % teritorija BiH), gdje je došlo do istjerivanja Hrvata od strane Muslimana, tako da je prema najnovijim podacima njih više od 190.000 progano, a oko 200.000 se nalazi u okruženju u velikoj pogibelji. Do sada je potpuno etnički očišćeno 7 gradova i više od 180 sela i naselja iz kojih su Hrvati ili potpuno otjerani, ubijeni ili se nalaze zatvoreni. (...) Činjenica da sve veći teritorij uzimaju i kontroliraju Muslimani i Armija BiH govori protiv objeda da su Hrvati agresori u BiH i da provode etničko čišćenje. Hrvatski narod u BiH brani se i bori za nasušno preživljjenje. Situacija u

Mostaru, u kojem je prije rata bilo oko 42 % Muslimana, a sada ih ima više od 60 %, također svjedoči da Hrvati ne provode nikakvu politiku etničkog čišćenja.“ (“Druga strana Rubikona...”, 348-349)

O razmjerima stradanja Hrvata u BiH govore sljedeći podaci, koji se u javnosti negiraju ili prešćuju: “Neosporno je pak da je postojao najmanje 331 muslimanski logor za Hrvate u Bosni i Hercegovini za rata 1991. do 1995. godine. Neosporno je isto tako da je kroz njih prošlo najmanje 14.444 hrvatskih logoraša i logorašica. Nadalje, nedvojbeno je da su ubijena najmanje 634 zarobljena hrvatska vojnika i zarobljena hrvatska civila, a među njima je ritualno usmrćeno 50 hrvatskih zatočenika.

je mjera zločina u sukobu između HVO-a i A BiH ovakva:

1. Najmanje sedam puta više civila Hrvata i zarobljenih pripadnika HVO-a ubili su “neki” pripadnici A BiH, nego što su neki pripadnici HVO-a ubili civila Muslimana – Bošnjaka i zarobljenih pripadnika A BiH.
 2. Najmanje sedam puta više Hrvata protjerala je A BiH s njihovih ognjišta nego što je HVO protjerao Muslimana – Bošnjaka s njihovih ognjišta.
- A to što ove činjenice ne odgovaraju proizvedenim lažima, nije me briga. To je ili će postati problem onih koji su lagali, koji su govorili neistine, koji su šutjeli. (“Druga strana Rubikona...”, 416)
- O istinoljubivosti dijela bošnjačko-

su srpske snage uništile dvije trećine, a muslimanske snage skoro trećinu od uništenih i oštećenih 1000 katoličkih sakralnih objekata. (“Druga strana Rubikona...”, 233) O vjerodostojnosti i poštivanju dogovora, svjedoči i sljedeći transkript razgovora koji je vođen nakon što je donesena zapovijed o podčinjavanju postrojbi HVO-a Glavnom štabu Armije BiH u provincijama koje su Vance – Owenovim planom trebale biti muslimanske i obrnute, a koju ministar Božo Rajić nije donio bez prethodnih razgovora u Ženevi i dogovora predsjednika Izetbegovića i ministra Gojka Šuška:

Gojko Šušak: ... Ja sam sa vama gospodine predsjedniče Izetbegoviću razgovarao ovdje u Zagrebu,

supredsjedatelja MKBj Cyrusa Vancea, lorda Davida Owena, Alije Izetbegovića, Mate Bobana, Zagreb, Predsjednički dvori, 15. siječnja 1993. Izvor: ICTY predmet IT-04-74, dokaz P01158.; “Druga strana Rubikona...”, 138)

Navedeni i još mnogi drugi podaci iz izvora pokazuju koliko je vjerodostojna javna optužba Alije Izetbegovića da je Hrvatska vodila “dvoličnu politiku” prema BiH. Politiku prema BiH Hrvatska je vodila u okviru koji je zadala međunarodna zajednica, nastojeći zaštiti hrvatski narod u BiH, ne dovodeći u pitanje međunarodno priznate granice te države. Na kraju, politika tadašnjeg hrvatskog vodstva prema BiH, odnosno prema drugim narodima u BiH,

ČE O RATU U BiH OVINI 1990-ih (III. DIO)

U muslimanskim logorima za Hrvate bilo je zatočeno 10.346 civila i 4098 pripadnika HVO-a. Najveći broj muslimanskih logora bio je u srednjoj Bosni: u općini Bugojno (58 logora, zatočeno je 3316 Hrvata), u općini Konjic (44 logora, zatočeno je 2775 Hrvata), u općini Travnik (22 logora, zatočeno je 1774 Hrvata), u općini Zenica (26 logora, zatočeno je 1239 Hrvata), itd.” (“Druga strana Rubikona...”, 233-235)

O razmjerima i omjerima počinjenih zločina u sukobu između Armije BiH i HVO-a, general Slabodan Praljak je u predgovoru svoje knjige “Pomoć Republike Hrvatske muslimansko-bošnjačkom narodu i Armiji BiH tijekom 1991-1995. godine”, zapisao: “Sve ima svoju mjeru pa i zločini u ratu. Činjenična

muslimanskog vodstva kad je riječ o rekonstrukciji događaja iz 1990-ih u BiH, svjedoči i sljedeći primjer negiranja odgovornosti bošnjačko-muslimanskih snaga za rušenje vjerskih objekata Katoličke crkve: “U Bosni, u ovome ratu, naprimjer, uništene su stotine crkava i džamija. Sve su ih uništili „Evopljani“, nijednu Bošnjaci. (...) ... istorija je naša referenca, pogledajte tamo gdje ima kontrolu bosanskohercegovačka armija, koliko je crkava srušeno, pa kažem, čujem ni jedna, i kažem pogledajte u Mostaru koliko ima džamija, nema ni jedna – gdje su četnici i gdje su ustaše nema ništa, prema tome, ta centralna republika je garant opstanka civilizacije na našim prostorima.” Nasuprot toj tvrdnji je činjenica da

i to smo razgovarali i pred supredsjedateljima u Ženevi, i zbog efikasnosti rata, a ionako smo u nepovoljnem položaju da ondje gdje su pretežno muslimanske snage, a to se podijelilo sada i potim provincijama, – zapovjedništvo armije bude BiH, a ondje gaje su pretežno HVO snage da bude zapovjedništvo HVO.

Ja ne mogu shvatiti što je sada sporno u tome, da zbog zajedničkog interesa se obranimo od zajedničkog neprijatelja. Nije li to dio koji smo mi postigli. Ja sam sa vama sjedio u sobi, u hotelu ovdje, u Esplanadi, kada smo se to dogovorili kao ljudi, da na tome poradite. Ja ne vidim sada što je sporno ... (Transkript razgovora predsjednika dr. F. Tuđmana,

bez koje Bosna i Hercegovina ne bi opstala kao država, može se prikazati kroz govor ratnog ministra obrane Gojka Šuška, Hrvatima iz Bosne i Hercegovine, na skupu u Livnu:

“Vi niste pomogli ni hrvatskom narodu u Herceg-Bosni, ni hrvatskoj republici koja je matica svih Hrvata, ako Musliman u Livnu i Srbin u Mostaru ne bude imao ista prava kao i Hrvat, jer to je samo garancija da će Hrvat u Sarajevu i Hrvat u Banja Luci i Hrvat u Zenici imati svoja prava. I ako oni prema nama učine zločin onda dokazimo da nas ni vjera, ni civilizacijska tekovina nije uputila na to i neće dozvoliti da im uzvraćamo istom mjerom.” To je bila politika hrvatskog vodstva 1990-ih! ■

Traganje i spašavanje, sigurna plovidba i zaštita pomorskog dobra neke su od zadaća obalnih straži

Island je 2001., povodom obilježavanja 75. obljetnice obalne straže, prikazao brod, helikopter i zrakoplov posebno izrađene za plovidbu i let u otežanim uvjetima na sjeveru Europe

FILATELIJA

MARKE OBALNA STRAŽA

Nekolicina zemalja u svoju izdavačku politiku maraka uvrstila je i motive koji prikazuju obalnu stražu, pomorsku organizaciju ili oružanu silu koja obavlja poslove vezane za pomaganje brodovima u pomorskim nezgodama na obali ili u obalnim vodama, u primjeni i poštivanju zakona i propisa na otvorenom moru te u svim vodama pod jurisdikcijom države. Sprečavanje terorizma, piratstva i krijućarenja roba i osoba na moru, obavljanje nadzora nad održavanjem reda i sigurnosti, osiguranje slobodne plovidbe i sl, još su neke od temeljnih zadaća obalne straže

Obalna straža SAD-a najpoznatija je i ujedno najbrojnija u svijetu s oko 50 tisuća aktivnih pripadnika, 7300 pričuvnog sastava, 8300 civilnih djeplatnika i 30 000 volontera

Talijanska obalna straža kao dio ratne mornarice uglavnom obavlja civilne zadaće. Najvećim je dijelom pod kontrolom Ministarstva infrastrukture i prometa

Obalne straže koje su najčešće u sastavu ratne mornarice, široj su javnosti posebice poznate po spašavanju ljudskih života, npr. talijanska obalna straža (tal. Guardia Costiera) u spašavanju migranata u Sredozemnom moru unatrag nekoliko godina; američka obalna straža (engl. U.S. Coast Guard) po spašavanju ljudi u elementarnoj nepogodi izazvanoj ciklonom (engl. hurikane) Katrina u gradu New Orleans 2005. SAD je nedavno pogodio dosad najjači uragan u povijesti, Irma. Nije bilo sumnje da će U.S. Coast Guard kao simbol američke sigurnosti na moru, priobalju i unutarnjim vodama obaviti zadaću na najvišoj razini. Hrvatska je Zakonom o obalnoj straži iz 2007. osnovala Obalnu stražu u sastavu Hrvatske ratne mornarice radi učinkovitog nadzora i zaštite prava i interesa Republike Hrvatske na moru u skladu s međunarodnim pravom i propisima RH. Temeljni poslovi i zadaće Obalne straže zaštita su suverenih prava i provedba jurisdikcije RH u zaštićenom ekološko-ribolovnom i epikontinentalnom pojasu te na otvorenu moru. Osim što SAD ima najstariju, najbrojniju i najbolje opremljenu obalnu stražu, oni su ujedno izdali i najviše poštanskih maraka na istu temu: 1940., 1955.,

1977. i 2015., dočaravajući različitim motivima njezine pripadnike, pomorska plovila, helikoptere i zrakoplove posebno izrađene za plovidbu i let u posebnim uvjetima.

Prema pisanju Američke pošte (USPS) u povodu izlaska marke 2015. i njezinoj promociji u sjedištu U.S. Coast Guard u Washingtonu, kojom je obilježena 225. obljetnica od osnutka, Obalna straža koja djeluje pod motom: "Uvijek spremni" (Semper Paratus — Always Ready) svakodnevno pomogne više od 300 ljudi koji su u opasnosti, spašavajući imovinu uštedi više od dva milijuna dolara, osigura nesmetanu plovidbu za 90 velikih brodova i provjeri ispravnost 120 drugih plovila te obavi desetak očevida pomorskih nezgoda.

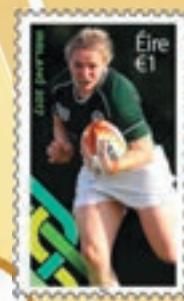
Osim SAD-a marke su izdali i: Italija (150. obljetnica osnutka talijanske obalne straže, prikaz prvotnog i modernog ophodnog broda), Velika Britanija 1972. (150. obljetnica: pripadnik obalne straže), Argentina 1993. (spomen na poginule za domovinu, brod), Kanađa 2012. (50. obljetnica: ledolomac iz 1969.), Južna Koreja 2013. (ophodni brod 3005), Indija 2006. (predsjednička flota, ophodni brod "Vigraha"), Turska 2008. (25. obljetnica zapovjedništva obalne straže), i dr. ■

RAGBI

Ovogodišnje irske izdanje maraka kojim se promovira Svjetsko prvenstvo u ragbiju za žene, održano u kolovozu u nekoliko irskih gradova, razlog je kraćeg prikaza ovog nedovoljno poznatog sporta u Hrvatskoj. Povijest ove sportske igre s loptom veže se za engleski grad Rugby i godinu 1823. U ragbiju se natječu dvije ekipе od po petnaest igrača (može i manje s nešto drugačijim

pravilima), na travnatom igralištu pravokutna oblika, u trajanju dva put po 40 minuta.

Na sredini poprečnih linija nalaze se vrata u obliku velikog slova H. Uhvaćenu loptu koja ima oblik rotacijskog elipsoida igrači nose i dodaju rukama samo unatrag, a nogom u svim smjerovima. Pogodak je postignut ako igrač donese loptu i položi je u protivničkom

U Irskoj, zemlji domaćinu ovogodišnjeg Svjetskog prvenstva u ragbiju za žene, ragbi je jedan od najbržih rastućih sportova za žene

prostoru pogotka. Momčad dobiva još dva boda ako lopta prode iznad prečke i između okomitih stativa, a može postići i tri boda pod drugačijim uvjetima.

Prva pravila objavljena su 1862., a godinu dana poslije u Londonu je osnovan ragbijski klub. Međunarodni ragbijski savez (fr. Fédération Internationale de Rugby Amateur, FIRA) osnovan je 1934. U Hrvatskoj je prvi ragbijski klub, Akademski ragbi klub Mladost iz Zagreba osnovan 1954.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 52. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske ("Narodne novine", br. 73/13 i 75/15) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/16-03/1, URBROJ: 512-01-16-169 od 13. travnja 2016., objavljuje

**INTERNI OGLAS
za popunu dužnosti**

1. vojni izaslanik Republike Hrvatske u Ruskoj Federaciji sa sjedištem u Moskvi, ustrojeni čin: brigadir

Uvjeti:

- osobni čin: pukovnik - brigadir
- preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij, društvenog, humanističkog, tehničkog ili prirodnog smjera
- aktivno znanje engleskog jezika
- aktivno znanje ruskog jezika
- ustrojeni VSSp: D01PC63

Poželjni uvjeti:

- vojnodiplomska izobrazba
- međunarodni tečajevi iz područja diplomacije
- radno iskustvo na poslovima međunarodne obrambene suradnje

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: listopad 2018.

2. vojni izaslanik Republike Hrvatske u Ujedinjenom Kraljevstvu Velike Britanije i Sjeverne Irske sa sjedištem u Londonu, ustrojeni čin: brigadir

Uvjeti:

- osobni čin: pukovnik - brigadir
- preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij, društvenog, humanističkog, tehničkog ili prirodnog smjera
- aktivno znanje engleskog jezika
- ustrojeni VSSp: D01PC63

Poželjni uvjeti:

- vojnodiplomska izobrazba
- međunarodni tečajevi iz područja diplomacije
- radno iskustvo na poslovima međunarodne obrambene suradnje

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: listopad 2018.

3. pomoćnik vojnog izaslanika Republike Hrvatske u Sjedinjenim Američkim Državama sa sjedištem u Washingtonu, ustrojeni čin: bojnik

Uvjeti:

- osobni čin: satnik - bojnik
- preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij ili preddiplomski sveučilišni studij ili stručni studij u trajanju od najmanje tri godine, društvenog, humanističkog, tehničkog ili prirodnog smjera
- aktivno znanje engleskog jezika
- ustrojeni VSSp: D01PC43

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2018.

Osim propisanih uvjeta kandidati moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Za kandidate koji ispunjavaju uvjete provest će se individualni razgovor na hrvatskom i engleskom jeziku s pitanjima vezanim uz dužnost.

Prijave s dokazima za ispunjavanje navedenih uvjeta zainteresirani kandidati mogu dostaviti na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Stančićeva 6, 10000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave oglasa u Hrvatskom vojniku.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 62. stavka 3. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske ("Narodne novine", br. 73/13, 75/15 i 50/16) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/16-03/1, URBROJ: 512-01-16-169 od 13. travnja 2016., objavljuje

**INTERNI OGLAS
za popunu dužnosti**

Stožerni časnik (Exercises), OF-3, PE Post Nr. NOX MEB 0020, Exercises Branch, NCI Agency, Mons, Kraljevina Belgija

Osnovni uvjeti:

- znanje engleskog jezika: SLP 3333
- sigurnosni certifikat: COSMIC TOP SECRET
- ostali uvjeti propisani opisom posla

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2018.

Osim propisanih uvjeta kandidati moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Za kandidate koji ispunjavaju uvjete provest će se individualni razgovor na hrvatskom i engleskom jeziku s pitanjima vezanim uz dužnost.

Prijave s dokazima za ispunjavanje navedenih uvjeta zainteresirani kandidati mogu dostaviti na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Stančićeva 6, 10000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 (četrnaest) dana od dana objave oglasa u Hrvatskom vojniku.

MULTIMEDIJA

Medicinski dronovi nad Švicarskim nebom

Švicarske bolnice i kalifornijska kompanija Matternet udružili su se kako bi širom zemlje uspostavili mrežu dronova koja će tvoriti revolucionarni automorni način dostave. Dron pod nazivom Matternet Station ima kućište za teret koji prevozi, kao i pametni pad za polijetanje i slijetanje, tako da bolnice mogu brzo slati i primati uzorke. Švicarska vlada dala je u ožujku ove godine Matternetu dozvolu za korištenje mreže dronova iznad gusto naseljenih gradova. Primjerice, ako je pacijentu bila potrebna transfuzija krvi, a na lokaciji na kojoj se nalazi nije bilo moguće utvrditi njegovu

krvnu grupu, bolnica je morala slati automobil s opremom za hitnu analizu. Jedan od glavnih problema bila je gužva u prometu, a sad liječnici uzorke krv i rezultate mogu dobiti dronom kojim se upravlja s pomoću aplikacije. Tehničar pakira uzorak krv i šalje ga dronom u kutiji s QR kodom, dron zatim prati signal i stiže na destinaciju, a tehničar na drugoj strani s pomoću pametnog telefona i QR koda otvara kutiju i testira uzorak. Kompanija Matternet očekuje da će do kraja godine u Švicarskoj imati razvijenu mrežu koja će se samo širiti u idućih 12 mjeseci. S organizacijom Li-

ječnici bez granica već surađuju u zemljama u razvoju, gdje je dostava medicinskim drono-

vima ključna zato što putovi i sigurnost nisu na zadovoljavajućoj razini.

Trackball miš

Nakon gotovo deset godina od zadnjeg modela trackball miša, Logitech je predstavio novi MX ERGO koji dolazi s podesivim zgloboom, preciznim praćenjem te ga je moguće povezati s više uređaja. Prema navodima proizvođača, MX ERGO u usporedbi sa standardnim mišem smanjuje naprezanje mišića za 20 %. S pomoću podesivog postolja može se povećati kut od 0 do 20 stupnjeva. Anatomski oblik podupire

šaku i prste, a guma na površini omogućuje prianjanje. MX ERGO dolazi uz punjivu bateriju koja traje do četiri mjeseca, ovisno o načinu korištenja. Ako je baterija pri kraju, potrebna je samo minuta punjenja kako bi se miš mogao koristiti cijeli dan.

MX ERGO radi s pomoću opcija Logitech Easy-Switch i Logitech Flow, koje je moguće besplatno preuzeti kao dio softvera Logitech Options.

iOS 11 ubija bateriju?

Korisnicima Appleovih mobilnih uređaja odnedavno je dostupna nova inačica operativnog sustava iOS 11 koja donosi brojne novitete, ali i probleme! Prema informacijama kompanije za mobilnu sigurnost Wandera (ali i iskustvima korisnika), problem je što ubija bateriju, koja se na starijim modelima (iPhone 7 i stariji telefoni te iPad uređaji) prazni više nego dvostruko brže. Navedeno se odnosi samo na telefone koji su nadogradili iOS, dok novi modeli iPhone 8 i 8

Plus na kojima je već instaliran spomenuti operativni sustav nemaju poteškoća. Iz Wandere kažu kako se iPhone sa starijom inačicom operativnog sustava (iOS 10) može prosječno koristiti oko 240 minuta prije ponovnog punjenja baterije, dok na telefonima koji su nadogradili OS na jedanaesticu baterija može izdržati samo 96 minuta prosječnog korištenja. Razlog kraćeg trajanja baterije može biti i u tome što su vlasnici telefona s novim OS-om aktivniji jer žele

ispobati nove opcije, kao i činjenica da Spotlight treba ponovno indeksirati iOS 11, ali to može

utjecati na malo smanjenje trajanja baterije, a ne na pad od čak 60 posto.

YotaPhone s dvama zaslonima

YotaPhone s prednje strane izgleda kao klasičan smartphone, a sa stražnje ima štedljivi e-ink zaslon namijenjen čitanju. U proteklih su nekoliko godina predstavljene dvije generacije tog telefona, a najavljena je i treća, koja s prednje strane ima 5,5 inčni AMOLED zaslon razlučivosti 1920 x 1080 piksela, a sa stražnje 720p zaslon dijagonale 5,2 inča. Prethodni model imao je 4,7 inčni e-ink zaslon razlučivosti 960 x 540 piksela. Uređaj pokreće Snapdragon 625 procesor,

ima četiri gigabajta RAM-a, 12 MP kameru (samo jednu sa stražnje strane), bateriju kapaciteta 3300 mAh, podršku za brzo punjenje i USB-C priključak preko kojeg će se povezati i slušalice jer telefon nema klasičan 3,5 mm izlaz. Operativni sustav na kojem radi je Android 7.1.1. Cijena na kineskom tržištu iznosiće oko 560 dolara za model kapaciteta 64 GB, dok će model s dvostruko više memorije biti stotinjak dolara skuplj.

GoPro još uvijek drži čelno mjesto kad su u pitanju akcijske kamere iako je konkurenčija sve jača, kvalitetnija i, što je mnogima presudno – jeftinija. Ipak, GoPro ide dalje pa je najavlje-

no da stiže novi model njegove najpopularnije i najkvalitetnije akcijske kamere. GoPro Hero 6 Black Edition bit će izravan nasljednik modela GoPro Hero 5, uz neizbjegna poboljšanja

Stiže novi GoPro

u kvaliteti i funkcijama, prije svega u snimanju videozapisa. Tako će šestica nuditi snimanje videa u 4K razlučivosti, sa 60 sličica po sekundi (fps), odnosno HD razlučivosti s 240 fps, što pruža iznimne mogućnosti u postprodukciji, u prvom redu za usporene (*super slow motion*) kadrove. Najveća razlučivost fotografija iznosiće 12 MP. Dobra je vijest da će svi dodaci koje su kupci nabavili za Hero 5 biti kompatibilni i s modelom Hero 6 jer se dimenzije ne mijenjaju. Ostale značajke, kao što je responsivni zaslon na stražnjoj strani kamere, mogućnost glasovnog upravljanja, vodootpornošt i slično, očekuju se i na šestici. Predviđena cijena iznosi 500 dolara, a na našem će tržištu novi uređaj stajati vjerojatno nešto više od 3000 kuna.

www.mortarinvestments.eu

I prije smo predstavljali tvrtke koje se bave prodajom oklopnih vozila za osobne potrebe, ali ovo je prva koja dolazi s prostora nekadašnjeg Varšavskog pakta. Mortar Investments smještena je u Pragu, Česka, ali ima podružnice i u drugim zemljama. Obnavlja i prodaje oklopna vozila za privatne kolekcije, muzeje ili poslovne subjekte, npr. za vojni turizam. Stranica je dobro uređena i pregledna, ali najzanimljivija je ponuda, koncentrirana na sustave sovjetskog podrijetla. Uz svaki ponuđeni sustav prikazana je i cijena, tako da, primjerice, možete naručiti tenk T-72 po početnoj cijeni od 139 159 dolara, dok je *dobići stari* T-34 nešto jeftiniji, 83 496 dolara, a T-55 možete dobiti za 66 797 dolara. Poznata 2S1 Gvozdika može se povoljno nabaviti, za nešto više od 22 000 dolara. Nećemo duljiti, ponudu pogledajte sami. Ima tu i džipova, kamiona, motora, dijelova vozila i drugih krupnijih primjeraka miltarije.

D. VLAHOVIĆ

WEB-INFO

Časopis **HRVATSKI VOJNIK** s vama je od 1991.

Odsad i na društvenim mrežama.

Pratite naše
objave...

facebook.com/HrvatskiVojnikMagazin
twitter.com/HrvVojnik

Gledajte naše
filmove...

Čitajte nas
i pronadite
najveći izbor
fotografija iz
OSRH...

www.hrvatski-vojnik.hr

Sve što vas zanima pitajte nas...
hvojnik@msh.hr